

Korjausliike

Kasvuun tarvitaan kaikki.

SDP:n muutosehdotukset valtion talousarvioon 2027

Sisällys

Johdanto 4
Vastuullista talouspolitiikkaa 5
Menosäästöt 5
Säästötoimet 6
Veromuutokset 7

Luottamus ja kasvu 11
SDP:n seitsemän kasvutoimea 11
Itäisen Suomen kasvun ja elinvoiman tukeminen 15
Työllisyys on Suomen kohtalonkysymys 17

Hyvinvointi ja osaaminen 22
Hoitoon pääsy ja hoidon jatkuvuus on turvattava 22
Koulupolulla opitaan elämän perustaidot 25
Kulttuuri tukemaan taloudellista kasvua 26

Asuminen ja liikenne 28
Rakentamisen käänne alkaa ensiasunnon ostajista 28
Liikenneverkko edellyttää pitkäjänteistä työtä 31

Turvallinen arki 33
Turvallisuus on kovia ja pehmeitä tekoja 33
Oikeusturvan on toteuduttava käytännössä 35
Investoimme Suomen puolustukseen ja puolustajiin 38
Suomi edistää vakautta ja rauhaa yhteistyöllä 40

Parempi huominen 42
SDP pitää kiinni ilmastotavoitteesta 42
Suomen arvokas luonto on suojeltava 45
Kohti parempaa maatalouspolitiikkaa 46

Taulukot 52

Suomi tarvitsee korjausliikkeen. Kasvuun tarvitaan kaikki.

Suomalaisilla on oikeus odottaa talouspolitiikalta enemmän. Moni miettii, miten rahat riittävät, löytyykö työtä ja saako hoitoa silloin, kun sitä tarvitsee. Yrityksissä pohditaan, riittääkö kysyntää uuden työntekijän palkkaamiseen tai seuraavaan investointiin. Talouden kasvu näkyy ihmisten elämässä vasta, kun se tuo työtä, vahvistaa toimeentuloa ja antaa myös kotimarkkinoilla toimiville yrityksille tilaa kasvaa.

Kolme vuotta Suomi on vajonnut yhä syvemmälle työttömyyteen ja näköalattomuuteen. Hallitus on toteuttanut syviä leikkauksia, mutta samalla suosinut hyvätuloisia. Velkaantuminen ei ristiriitaisten toimien takia ole hidastunut. Samalla epäreilu politiikka on syönyt luottamusta. Nyt on aika korjata suuntaa.

Luottamus syntyy arjen turvallisuudesta. Siksi vahvistamme ostovoimaa siellä, missä se tuntuu eniten: pieni- ja keskituloisten palkansaajien ja eläkeläisten arjessa. Kun ihmiset uskaltavat suunnitella tulevaa ja tehdä hankintoja, kotimainen kysyntä vahvistuu. Pienille yrityksille annamme lisää tilaa kasvaa nostamalla arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa ja helpottamalla ensimmäisen työntekijän palkkaamista.

Toteutamme kahden viikon hoitotakuun ja kohtuullistamme sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuja. Palautamme työttömyysturvaan ja asumistukeen suojaosat, jotta keikkatyö tai lyhyt työvuoro kannattaa ottaa vastaan. Uudella aikuiskoulutustuella annamme työssä oleville mahdollisuuden uudistaa osaamistaan, kun työelämän vaatimukset muuttuvat.

Kannamme vastuun julkisesta taloudesta. Rahoitamme 785 miljoonan euron menolisäykset samansuuruisilla säästöillä. Kohdennamme menoja uudelleen palveluihin ja työllisyyteen ja pidämme yhteisöveron 20 prosentissa. Verotuksessa vahvistamme veropohjaa, puutumme aggressiiviseen verosuunnitteluun ja pyydämme suurituloisilta hiukan suurempaa osuutta välttämättömiin menoihin. SDP:n vaihtoehdossa ei lisätä menoja, vaan valtio ottaa miljardin vähemmän velkaa kuin hallituksen talousarviossa.

Reilu talous syntyy päätöksistä, joiden varaan ihmiset ja yritykset voivat rakentaa. Kun hoitoon pääsee, työn vastaanottaminen kannattaa, yrittäjä voi luottaa pelisääntöihin ja kaikki voivat vahvistaa osaamistaan, Suomi saa takaisin kykynsä uudistua ja kasvaa.

Tytti Tuppurainen
Puheenjohtaja
Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Vastuullista talouspolitiikkaa

Menosäästöt

SDP:n vuoden 2027 vaihtoehdossa menot pysyvät hallituksen talousarvioesityksen tasolla. Palveluihin, työllisyyteen ja muihin määrärahoihin osoitetaan 760 miljoonaa euroa lisää. Lisäksi arjen kustannuksia helpottaviin toimiin varataan 25 miljoonaa euroa. Menolisäykset rahoitetaan 785 miljoonan euron säästöillä. SDP:n vaihtoehdossa ei lisätä menoja, vaan valtio ottaa miljardin vähemmän velkaa kuin hallituksen talousarviossa.

Kohdennamme rahoitusta uudelleen. Säästämme suorista yritystuista ja vahvistamme yritysten uudistumisen edellytyksiä tutkimuksen ja innovaatioiden kautta. Vähennämme yksityisen lääkärin palkkioista maksettavia Kela-korvauksia ja käytämme rahoitusta hoitoon pääsyn parantamiseen julkisissa palveluissa. Maataloustuet kohdennamme nykyistä selvemmin ruoan tuotantoon.

Yritystukien painopistettä tulee siirtää ylläpitävistä ja säilyttävistä tuista kohti investointeja, jotka vauhdittavat vihreää siirtymää, teknologista kehitystä, innovaatioita ja tuottavuuden kasvua. Julkisten varojen käyttöä on suunnattava erityisesti hankkeisiin, jotka vähentävät päästöjä, luovat uutta liiketoimintaa ja työpaikkoja sekä vahvistavat Suomen kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla. Samalla voidaan vahvistaa julkisen talouden kestävyyttä kohdentamalla rajalliset resurssit nykyistä vaikuttavammin tulevaisuuden kasvun lähteisiin.

Säästö suhteessa hallituksen vuoden 2027 talousarvioesitykseen.

Toimenpide	Säästö, milj. €
Kotihoidon tuen rajaaminen alle kaksivuotiaille ja sisarkorotusten poisto	**120**
Suorien yritystukien tasaleikkaus	**150**
Sairaanhoitovakuutuksen lääkärinpalkkioiden Kela-korvaukset	**150**
Maataloustukien kohdentaminen markkinoille tuottaville tiloille	**100**
Jakamattoman varauksen pienentäminen	**50**
Siirtomäärärahojen 5 prosentin leikkaus valtiovarainministeriön mallilla	**100**
Osasairauspäivärahan laajempi käyttö	**60**
Lunastuslain korvausperusteiden muutos	**5**
Kuntien ja hyvinvointialueiden valtionavustusten vähentäminen (ei koske järjestöavustuksia)	**50**
Yhteensä	**785**

Säästötoimet

Kotihoidon tuki (120 milj. €). Rajaamme kotihoidon tuen alle kaksivuotiaille ja poistamme sisarkorotukset. Muutoksen tavoitteena on tukea vanhempien paluuta työhön ja lyhentää pitkiä poissaoloja työelämästä.

Suorat yritystuet (150 milj. €). Leikkaamme suoria yritystukia tasaisesti. Yritysten uudistumista tuemme muun muassa laajentamalla T&K-vähennyksen innovaatiotoimintaan.

Yksityislääkärin Kela-korvaukset (150 milj. €). Pienennämme yksityislääkärien palkkioista maksettavia Kela-korvauksia. Suuntaamme rahoitusta hoitoon pääsyn parantamiseen julkisissa palveluissa.

Maataloustukien kohdentaminen (100 milj. €). Kohdennamme maataloustuet tiloille, jotka tuottavat myyntiin. Näin tuki kohdistuu nykyistä paremmin kotimaiseen ruoantuotantoon.

Jakamaton varaus (50 milj. €). Pienennämme talousarvion jakamatonta varausta eli summaa, jota ei ole osoitettu tiettyyn menoon. Näin voimme kohdentaa rahaa vaihtoehtobudjetissa nimettyihin tarpeisiin.

Siirtomäärärahat (100 milj. €). Leikkaamme siirtomäärärahoja viidellä prosentilla valtiovarainministeriön mallin mukaisesti menojen kasvun hillitsemiseksi.

Osasairauspäiväraha (60 milj. €). Laajennamme osasairauspäivärahan käyttöä, jotta sairaudesta toipuva voi palata töihin osa-aikaisesti työkykynsä mukaan. Työajan ja tehtävien sovittaminen toipumiseen voi lyhentää kokoaikaista poissaoloa.

Lunastuskorvaukset (5 milj. €). Tarkistamme perusteita, joilla maan tai muun omaisuuden lunastamisesta maksettava korvaus lasketaan. Tavoitteena on kohtuullistaa julkisten hankkeiden lunastuskustannuksia.

Kuntien ja hyvinvointialueiden valtionavustukset (50 milj. €). Uudistetaan valtionavustusten jakoperusteita ja maksatusta kunnille ja hyvinvointialueille myönnettävissä valtionavustuksissa. Järjestöille myönnettävät avustukset rajataan leikkauksen ulkopuolelle.

Veromuutokset

Hyvä veropolitiikka on ennakoitavaa ja jakaa vastuun maksukyvyn mukaan. SDP kohdentaa ansiotuloveron kevennyksen pieni- ja keskituloisille palkansaajille ja eläkeläisille. Se vahvistaa ostovoimaa siellä, missä lisätulot menevät tavallisimmin arjen hankintoihin.

Ansiotuloverotus

Vaikutusarviot suhteessa hallituksen vuoden 2027 talousarvioesitykseen. Plus lisää verotuloja, miinus vähentää niitä.

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Pieni- ja keskituloisten ansiotuloverotuksen keventäminen	**–100**
Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden palauttaminen	**–191**
Korotettu työtulovähennys nuorille, pitkäaikaistyöttömille ja yli 65-vuotiaille	**–101**
Matkakuluvähennyksen korottaminen	**–45**
Kotitalousvähennyksen korottaminen	**–63**
Aikuiskoulutustuen ja työssäoloehdon lyhennyksen maksuvaikutuksen kompensointi ansiotuloverotuksessa	**–100**
Ensiasunnon ostajan määräaikainen asuntolainan korkovähennys	**–15**
Yksityishenkilöiden lahjoitusvähennys ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöille	**–3**
Solidaarisuusvero: 2 prosenttiyksikön lisävero 90 000 euroa ylittävästä vuotuisesta ansiotulosta	**+147**
Metsätiloja koskevien kuolinpesien nopeampi purkaminen	**+16**
Yhteensä	**–451**

Pieni- ja keskituloisten verokevennys (–100 milj. €). Kevennämme pieni- ja keskituloisten palkansaajien ja eläkeläisten ansiotuloverotusta suhteessa hallituksen esitykseen. Kevennys vahvistaa ostovoimaa ja tukee kotimaista kysyntää.

Jäsenmaksujen verovähennys (–191 milj. €). Palautamme oikeuden vähentää työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut verotuksessa. Vähennys pienentää jäsenmaksun todellista kustannusta maksajalle.

Korotettu työtulovähennys (–101 milj. €). Korotamme nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja yli 65-vuotiaiden työtulovähennystä. Työstä jää enemmän käteen, mikä tukee työllistymistä ja työssä jatkamista.

Matkakuluvähennys (–45 milj. €). Laskemme asunnon ja työpaikan välisten matkakulujen omavastuun 750 euroon ja nostamme vähennyksen enimmäismäärän 8 400 euroon. Kilometrikohtainen vähennys korotetaan 0,30 € tasolle. Muutos keventää etenkin pitkiä työmatkoja tekevien verotusta.

Kotitalousvähennys (–63 milj. €). Laskemme omavastuun 100 euroon. Yritykseltä ostetusta vähennyskelpoisesta työstä voi vähentää 40 prosenttia ja hoiva- ja hoitotyöstä 60 prosenttia.

Aikuiskoulutustuen ja työssäoloehdon lyhennyksen maksuvaikutuksen hyvitys (–100 milj. €). Alennamme ansiotuloverotusta sen verran kuin uuden aikuiskoulutustuen ja lyhyemmän työssäoloehdon rahoitus nostaa palkansaajien työttömyysvakuutusmaksuja.

Ensiasunnon korkovähennys (–15 milj. €). Annamme ensiasunnon ostajille oikeuden vähentää asuntolainan korot verotuksessa määräajan. Vähennys madaltaa kynnystä ostaa ensimmäinen oma koti.

Lahjoitusvähennys luonnonsuojeluun (–3 milj. €). Laajennamme yksityishenkilöiden lahjoitusvähennyksen koskemaan ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöille annettuja lahjoituksia. Muutos kannustaa tukemaan järjestöjen suojelutyötä.

Solidaarisuusvero (+147 milj. €). Korotamme ansiotulon marginaaliveroa kahdella prosenttiyksiköllä siltä osin kuin vuotuinen ansiotulo ylittää 90 000 euroa.

Metsätiloja omistavat kuolinpesät (+16 milj. €). Muutamme metsätiloja omistavien kuolinpesien verotusta niin, että se kannustaa jakamaan pesät nopeammin. Selkeä omistus helpottaa metsän hoidosta ja käytöstä päättämistä.

Omistamisen, yritysten ja kulutuksen verotus

Vahvistamme veropohjaa uudistamalla omistamisen verotusta. Pidämme yhteisöveron 20 prosentissa ja kohdennamme yritysten verokannusteet kasvuun, innovaatioihin ja ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen. Kulutus- ja ympäristöverotuksessa vähennämme fossiilisten polttoaineiden verotukia ja vahvistamme verovalvontaa.

Omistamisen ja varallisuuden verotus

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Listaamattomien osakeyhtiöiden osinkoverohuojennuksen muutos valtiovarainministeriön mallilla	**+304**
Verovapaiden yhteisöjen 5 prosentin lähdevero	**+90**
Metsälahjavähennyksen poistaminen	**+31**
Metsävähennyksen korotuksen peruminen	**+23**
Yhteensä	**+448**

Listaamattomien yhtiöiden osingot (+304 milj. €). Uudistamme listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennusta valtiovarainministeriön asiantuntijatyöryhmän mallilla. Tavoitteena on vähentää verotuksen vaikutusta siihen, miten yritys jakaa voittonsa ja käyttää varojaan

Verovapaiden yhteisöjen lähdevero (+90 milj. €). Perimme viiden prosentin lähdeveron osinkoverosta vapautettujen rahastojen ja muiden yhteisöjen Suomesta saamista osingoista.

Metsälahjavähennys (+31 milj. €). Poistamme metsälahjavähennyksen. Se on verotuki, jolla lahjaksi saadun metsän perusteella voi pienentää verotettavaa metsätalouden pääomatuloa.

Metsävähennyksen korotus (+23 milj. €). Perumme metsävähennyksen korotuksen. Metsän hankintamenoon perustuva vähennys säilyy korotusta edeltävällä tasolla.

Yritysverotus

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Yhteisöverokannan säilyttäminen 20 prosentissa	**+841**
Yrittäjävähennyksen säilyttäminen nykytasolla	**+13**
T&K-vähennyksen laajentaminen innovaatiotoimintaan	**–50**
Arvonlisäverovelvollisuuden alarajan nostaminen 30 000 euroon	**–30**
Mikroyrityksen 25 prosentin verohyvitys ensimmäisen työntekijän palkkakuluista	**–13**
Yhteensä	**+761**

Vaikutusarviot suhteessa hallituksen vuoden 2027 talousarvioesitykseen.

Yhteisöverokanta (+841 milj. €). Pidämme yhteisöverokannan 20 prosentissa. Se vahvistaa verotuottoa verrattuna hallituksen esittämään alempaan verokantaan.

Yrittäjävähennys. (+13 milj. €). Säilytämme yrittäjävähennyksen nykyisellä tasolla. Vähennys pienentää siihen oikeutetun yrittäjän verotettavaa tuloa.

TKI-vähennys (–50 milj. €). Laajennamme tutkimus- ja kehittämistoiminnan verovähennyksen innovaatiotoimintaan. Vähennys tukee yrityksiä, kun ne ottavat uusia ratkaisuja käyttöön ja tuovat niitä markkinoille.

Pienyritysten arvonlisäveroraja (–30 milj. €). Nostamme arvonlisäverovelvollisuuden liikevaihtorajan 30 000 euroon vuodessa. Tämä helpottaa pienimuotoisen yritystoiminnan aloittamista ja vähentää ilmoitusvelvoitteita.

Ensimmäisen työntekijän palkkaaminen (–13 milj. €). Myönnämme mikroyritykselle 25 prosentin verohyvityksen ensimmäisen työntekijän palkkakuluista. Hyvitys pienentää palkkaamisen kustannusta ja helpottaa yrittäjän ryhtymistä työnantajaksi.

Kulutus, energia ja ympäristö

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Alkoholin etämyynnin rekisteröintivelvollisuus	+200
Maankäytön muutosmaksu	+60
Turpeen alemman verokannan poistaminen	+30
Yhteensä	**+290**

Alkoholin etämyynti (+200 milj. €). Velvoitamme alkoholia etänä Suomeen myyvät yritykset rekisteröitymään. Rekisteröinti helpottaa verojen valvontaa ja tasaa kotimaisen ja ulkomaisen myynnin kilpailuedellytyksiä.

Maankäytön muutosmaksu (+60 milj. €). Otamme käyttöön maankäytön muutosmaksun vähentämään metsäkatoa ja siitä syntyviä päästöjä. Maksu kannustaa säilyttämään metsää, kun maa-alueelle harkitaan muuta käyttöä.

Energiaturpeen verotus (+30 milj. €). Poistamme energiaturpeen alemman verokannan. Muutos vähentää turpeen verotukea ja kannustaa siirtymään vähäpäästöisempiin lämmön ja energian tuotantotapoihin.

Luottamus ja kasvu

SDP:n seitsemän kasvutoimea

Kasvuun tarvitaan kaikki. Kun yhä useampi pääsee työhön ja yritys uskaltaa palkata, hyöty näkyy niin kotitalouksien toimeentulossa kuin julkisessa taloudessa. Siksi vuoden 2027 vaihtoehdossa yhdistämme arjen turvan, osaamisen ja kasvun edellytykset.

Seitsemän kasvutoimen kokonaisuudella helpotamme työllistymistä, vauhditamme investointeja ja vahvistamme luottamusta työmarkkinoilla.

1. Työllistymisen vauhdittaminen

Palautamme työttömyysturvaan 300 euron ja yleiseen asumistukeen 200 euron kuukausittaisen suojaosan, jotta osa-aikatyötä ja lyhyitä työjaksoja kannattaa ottaa vastaan. Palautamme työssäoloehdon kuuteen kuukauteen. Osoitamme työllisyyspalveluihin 60 miljoonaa euroa ja työttömien terveystarkastuksiin 15 miljoonaa euroa. Korotettu työtulovähennys helpottaa nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja yli 65-vuotiaiden työllistymistä ja työssä jatkamista.

Ostovoimaa vahvistamme kohdentamalla pieni- ja keskituloisten palkkatuloihin ja eläkkeisiin yhteensä noin puolen miljardin veronalennukset.

Uusi aikuiskoulutustuki auttaa työssä olevia uudistamaan osaamistaan. Painotamme digitaitoja, vihreän siirtymän osaamista ja aloja, joilla on pulaa työvoimasta. Hyvitämme tuen rahoituksesta johtuvan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun nousun ansiotuloverotuksessa.

2. Rakentaminen ja asuntomarkkinat

Osoitamme erityisryhmien asuntojen investointiavustuksiin 15 miljoonaa euroa. Jatkamme pitkäaikaisasunnottomuuden torjuntaa ja asumisneuvontaa. Vahvistamme korjausrakentamisen valtuuksia, jotta rakennusalalle syntyy töitä ja asuntokannan kunto ja energiatehokkuus paranevat. Ensiasunnon ostajan määräaikainen asuntolainan korkovähennys madaltaa kynnystä oman kodin hankintaan.

3. Kasvurahoitus ja vienti

Vahvistamme kotimaisten kasvuyritysten rahoitusta Tesin eli Suomen Teollisuussijoituksen kautta. Esitämme Tesin pääomittamista 200 miljoonalla eurolla vuodessa vuoteen 2030 saakka yksityisten kasvurahastojen rahoittamiseksi valtion omistuksista vapautuvaa pääomaa käyttämällä.

Haluamme antaa piensijoittajille mahdollisuuden sijoittaa suomalaisiin listaamattomiin kasvuyrityksiin kotimaisen rahaston kautta. Valmistelemme tuloverolain täsmennystä, joka mahdollistaisi yksityissijoittajille tarjottavat suljetut, pitkäaikaiset rahastot. Mallissa rahasto olisi verovapaa ja sen tuotto verotettaisiin sijoittajalla. Tuemme tutkimus- ja kehitystyön tulosten kaupallistamista ja yritysten kansainvälistymistä. Perumme EU:n tutkimus- ja kehityshankkeiden kansallisen vastinrahoituksen leikkauksen kohdentamalla Business Finlandin rahoitusta uudelleen.

4. Investointien vauhdittaminen

Suomeen tarvitaan vahvemmat investointikannustimet.

Vihreän siirtymän investointihyvityksen alarajaa tulee alentaa, jotta useampi teollinen hanke voi päästä mukaan. Laajennamme tutkimus- ja kehittämistoiminnan verovähennystä innovaatiotoimintaan. Näin kannustamme yrityksiä viemään tutkimustuloksia käytäntöön ja markkinoille.

Valmistelemme mallia, jossa datakeskukset ovat mukana tasapainottamassa sähkömarkkinoita ja ehkäisemässä rajuja hintapiikkejä sekä yleistä sähkön hinnan nousua. Suomeen tarvitaan kaivosmineraaliveron muutos, jotta kokonaisuus tukee kaivosten pitkää käyttöikää ja mineraalien jalostamista Suomessa.

Pidämme kiinni ilmastotavoitteista ja osoitamme ilmasto- ja luontopakettiin 25 miljoonaa euroa. Jatkamme Helmi- ja METSO-ohjelmia, vahvistamme vesiensuojelua ja turvaamme Metsähallituksen luontopalveluja.

5. Pienten yritysten kasvu

Nostamme arvonlisäverovelvollisuuden alarajan 30 000 euroon ja myönnämme mikroyritykselle 25 prosentin verohyvityksen ensimmäisen työntekijän palkkakuluista.

6. Puolustushankintojen kotimaisuus

Asetamme puolustushankinnoille kotimaisuustavoitteen ja laadimme sen toteuttamiseksi ohjelman yhdessä teollisuuden kanssa. Tavoitteena on, että hankinnat vahvistavat puolustuskyvyn ohella kotimaista tuotantoa, osaamista ja huoltovarmuutta. Kytkemme mukaan myös siviilialan yrityksiä, joiden teknologiaa ja palveluja puolustusteollisuus voi hyödyntää.

7. Osaavan työvoiman saatavuus

Helpotamme kansainvälisten erityisosaajien rekrytointia. Vahvistamme kotoutumispalveluja ja puutumme työperäiseen hyväksikäyttöön. Samalla pidämme kiinni saatavuusharkinnasta, jotta työttömyys ei pahene niillä aloilla, joilla kotimaista työvoimaa riittää.

TKI-panostuksien EU-vipuvaikutusta tarvitaan

Yritysten uudistuminen vaatii tutkimusta, kehitystä ja teknologioiden hyödyntämistä. Siksi T&K-investointien riittävä taso on varmistettava. T&K-panostuksia on kohdistettava tutkimuksen lisäksi demonstraatiohankkeisiin. Yrityksissä oleva innovaatiopotentiaali on saatava paremmin esiin ja parhaat ideat hyödynnettyä. Innovaatioiden mahdollistamiseksi on tuettava vahvasti ammatillisen koulutuksen, korkeakoulujen ja yritysten yhteistyöhankkeita. TKI-rahoituksen ehtoja on uudistettava niin, että rahoitusta on saatavissa nykyistä laajemmin myös palveluliiketoiminnan kehittämisen innovaatioihin.

Osana kevään 2026 lisäsäästöjä Euroopan unionin T&K-hankkeisiin kohdennettavaa kansallista vastinrahoitusta hallitus vähentää 10 miljoonaa eurolla vuosittain ja Business Finlandin myöntämien T&K-valtuuksien korotusta alennetaan 5 miljoonalla eurolla vuosittain T&K-rahoituslakiin tehtävien päivitysten myötä. Suomella on ollut hyvä saanto T&K-hankkeista ja vastinrahan leikkaaminen vähentää tätä automaattisesti. SDP:n mielestä vastinrahaan kohdistettavaa leikkausta tulee kohtuullistaa.

Työelämä tarvitsee osaajia

Koulutustaso vaikuttaa merkittävästi työllisyyteen. Hyvällä koulutuksella ihmisellä on paremmat mahdollisuudet pitkään ja eheään työuraan. Teknologian murroksessa koulutuksen merkitys tulee vain korostumaan.

Tuottavuuden kasvattaminen edellyttää uuden teknologian käyttöönottoa sekä sitä, että Suomen koulutus- ja osaamistasoa nostetaan ja työhyvinvointia sekä työssäjaksamista parannetaan. Korkeakoulujen asemaa ja perustutkimusta on vahvistettava, sillä korkeatasoinen ja vaikuttava tutkimus ei voi nojata vain lyhytjänteisiin hankkeisiin.

SDP painottaa korkeakouluja julkisessa TKI-rahoituksessa. Lisäksi vaihtoehdossamme kuntien vahvempi rahoitusasema turvaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen kehittämismahdollisuudet. Ammatillista osaamista voidaan rakentaa vain vahvalle osaamisperustalle.

Suomi tarvitsee uuden, joustavan aikuiskoulutustuen, joka mahdollistaa opiskelun työn ohessa. Tuen on kohdistuttava erityisesti osaamisen päivittämiseen, ammatilliseen kehittymiseen, alanvaihtoon, jatkokoulutukseen ja työvoimapula-aloille kouluttautumiseen. Aikuiskoulutustuen on oltava aidosti sitä eniten tarvitsevien saatavilla.

SDP:n vaihtoehdossa kasvulle luodaan vahvempi perusta satsaamalla koulutukseen varhaiskasvatuksesta aina elinikäiseen oppimiseen saakka.

Korkeatasoinen koulutus, osaava työvoima, tutkimus, tuotekehitys, datan hallinta ja innovaatiot vahvistavat yritysten kilpailukykyä. Yritysten, ammatillisen koulutuksen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyötä on lisättävä. Yrityksiä on kannustettava investoimaan innovaatioihin, tuotekehitykseen, digitalisaatioon ja vihreään siirtymään. Suomen on saavutettava T&K-panostusten neljän prosentin BKT-tavoite vuoteen 2030 mennessä ja säilytettävä taso sen jälkeen.

SDP:n vaihtoehdossa yritysverotusta uudistetaan kasvua ja innovaatioita tukevaan suuntaan. SDP ei alentaisi yhteisöveroa jo valmiiksi kilpailukykyiseltä tasolta, vaan suuntaisi kohdennetut alennukset erityisesti innovaatioiden käyttöönottoon ja ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen.

Julkinen T&K-rahoitus käynnistää ja vauhdittaa yksityisiä investointeja. Tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja opintorahoitus on jaettava tasapainoisesti pitkäjänteisen perustutkimuksen sekä yrityksiä ja yhteiskuntaa palvelevan soveltavan toiminnan kesken. Näin tutkimustieto karttuu ja muuttuu nopeasti hyödynnettäviksi, laajasti leviäviksi innovaatioiksi.

Vihreä ja digitaalinen kaksoissiirtymä talouskasvun ajurina

Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset vaikuttavat Suomen ja Euroopan unionin talouskehitykseen ja kilpailukykyyn. Unionin strategista autonomiaa on vahvistettava, jotta voimme toimia itsenäisemmin muuttuvassa maailmassa. Vihreä ja digitaalinen kaksoissiirtymä on sekä talous-, kilpailukyky- että turvallisuuskysymys. Euroopan on vähennettävä riippuvuutta fossiilisista polttoaineista, edistettävä energiatehokkuutta ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä. Globaali vihreä siirtymä on edellytys ilmastonmuutoksen torjumisessa ja samalla mahdollisuus uusien puhtaan teknologian ratkaisujen kehittämiselle ja viennille.

Teknologinen suvereniteetti edellyttää omien teknologioiden kehittämistä ja kriittisten teknologiariippuvuuksien vähentämistä. Samalla on tärkeää huolehtia eurooppalaisten yritysten kasvumahdollisuuksista ja -rahoituksesta ja siten tukea yritysten kilpailukykyä. Investoinnit puolustusteollisuuteen vahvistavat unionin omaa puolustusta ja luovat mahdollisuuksia puolustusteknologian viennille.

Suomen on huolehdittava, että yhteiset hankinnat tehdään tasapuolisesti laatukriteerien pohjalta ja että ne kohdentuvat aidosti kyvykkyyksiä lisäävään korkean teknologian tuotteisiin. Unionin sisä- ja pääomamarkkinoita on kehitettävä. Kauppakumppanuuksia on laajennettava solmimalla uusia kauppasopimuksia globaalisti. Kilpailukyvyn vahvistaminen ei saa heikentää työntekijöiden oikeuksia ja asemaa.

EU:n budjetin tulonlähteitä on laajennettava

EU:n seuraavalla monivuotisella rahoituskehyskaudella 2028–2034 on tärkeää tukea kilpailukyvyn kannalta keskeistä tutkimus- ja kehitystyötä. TKI-rahoituksen on perustuttava avoimeen kilpailuun ja rahoituskriteerien excellence-perusteisuuteen. Suomi on menestynyt kokoaan suuremmin juuri näissä pelkästään hankkeen laatuun perustuvissa rahoitushauissa.

Osaamisen kehittämistä ja uudelleenkouluttautumista on tuettava. Unionin on otettava enemmän vastuuta turvallisuudestaan ja sen vuoksi turvallisuuden ja puolustusteollisuuden vahvistamiseen on ohjattava varoja. Vaikuttavuuden vuoksi on rahoituksen ohella kehitettävä puolustuksen sisämarkkinoita.

Suomen liittymissopimukseen perustuvan pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoituksen on jatkuttava myös seuraavalla rahoituskehyskaudella. Suomen suljetun itärajan haittavaikutusten lieventämiseen on ohjattava tukea samaan tapaan kuin esimerkiksi Ison-Britannian EU-eron jälkeen perustettiin Brexit-väline.

Sekä kilpailukyvyn että 2050-ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamisen kannalta on tärkeää, että unionin budjetista ohjataan rahoitusta ilmastotoimiin. EU-rahoitus on pidettävä kytkettynä oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen kuten nykyisellä rahoituskehyskaudella.

Unionin tulonlähteitä on laajennettava ottamalla käyttöön uusia omia varoja. Niillä voidaan rahoittaa uusia painopistealueita ja keventää kansallista EU-jäsenmaksua. Jokaisen uuden oman varan osalta on arvioitava vaikutukset Suomen maksuosuuteen yhteiseurooppalainen lisäarvo ja toissijaisuusperiaate huomioiden.

Unionin merkitys ja arvo ei kulminoidu yksinomaan siihen, minkä verran EU-jäsenmaksut ovat ja minkä verran Suomi saa EU-tukia. EU:n sisämarkkinat ovat keskeiset Suomen taloudelle ja viennille. Unioni on turvallisuusyhteisö, jonka merkitys korostuu muuttuneen turvallisuusympäristön vuoksi. EU-tason lainsäädännöllä edistetään ympäristönsuojelua ja ilmastotoimia, vastataan teknologiakehitykseen esimerkiksi tekoälysääntelyllä sekä suojellaan kansalaisten perusoikeuksia.

Itäisen Suomen kasvun ja elinvoiman tukeminen

Venäjän hyökkäyssodan taloudelliset seuraukset ovat merkinneet itäiselle Suomelle kovaa iskua. Tässä ajassa koko Suomen elinvoiman turvaaminen on paitsi hyvää aluepolitiikkaa, mutta myös keskeinen turvallisuuspoliittinen ja huoltovarmuuskysymys.

Valitettavasti näyttää siltä, että Orpon hallitus on hylännyt itäisen Suomen ja kaiken sen potentiaalin, jota alueella on. Hallitusohjelman investoinnit painottuvat merkittävästi läntiseen Suomeen ja edellisen hallituksen hyvät linjaukset Itä-Suomen elinvoimaisuuteen panostamisesta loistavat poissaolollaan.

Jotta myös itäinen Suomi pysyy kasvussa mukana, tarvitaan panostuksia niin koulutettuun työvoimaan, investointien tukemiseen kuin myös saavutettavuuden turvaamiseen. Jotta alueelliset erot eivät pääse repeämään, on hallituksen varmistettava kasvun edellytykset koko maassa.

Me parantaisimme itäisen Suomen saavutettavuutta ja hyödyntäisimme sen luontaista potentiaalia tukemalla investointeja sekä vahvistamalla alueen vetovoimaa.

SDP:n 8 keinoa itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

1. Viedään Itäisen Suomen ohjelma pikaisesti käytäntöön

Itäisen Suomen ohjelma ja sen toimenpide-esitykset ovat hallituksen pöydällä. Nyt pitää tehdä päätöksiä ja varmentaa riittävä rahoitus sekä vastuutahot edistämään päätöksiä.

Julkisen ja yksityisen sektorin toimivalla yhteistyöllä varmistetaan investointien toteutuminen, työllisyyden edistäminen ja elinvoiman tukeminen.

2. Tuetaan investointien kotiutumista

Tunnistetaan itäinen Suomi strategisena kohteena. Kohdennetaan työ- ja elinkeinoministeriön investointituesta 75 miljoonaa euroa itäisen Suomen vihreiden investointien, kuten vety-, aurinko- ja tuulivoimahankkeiden, vauhdittamiseen. Kohdistetaan määräraha elinvoimakeskuksen kautta yrityksille.

Tehdään hallituksen verokannustinta laajempi ja pidempiaikainen kannustin investointien kotouttamiseksi Suomeen ja Itä-Suomeen. Ulotetaan se myös pk-yritysten investointeihin. Valmistellaan erityistalousaluelainsäädäntö.

3. Vahvistetaan elinvoimaa aluekehitysrahoituksella ja EU-tuella

Maakuntien omaehtoisen kehittämisen AKKE-rahoitus ja ulkorajayhteistyön CBC-rahoitus on hallituksen budjetissa poistettu kokonaan. Rahoituksilla on aiemmin pystytty tukemaan ja käynnistämään nopeasti monia hyviä elinvoimaisuutta ja työllisyyttä tukevia hankkeita ympäri maan ja ne tulee palauttaa.

Suomen on oltava aktiivinen vaikuttaja EU:n aluekehitystä suunniteltaessa sekä tätä kautta eri aluekehitysrahastoja hyödyntäen. EU-rahoituksella ja siihen liittyvällä kansallisella rahoituksella on ollut suuri merkitys aluekehityserojen tasaamisessa ja koko maan kehittämisessä.

Tulevan kauden EU-rahoituksessa on oltava liittymissopimuksessa sovittu koheesiopolitiikan erityisrahoitustuki Itä-Suomelle. Suomen pitää vaikuttaa siihen, että EU:ssa perustetaan Brexit-välineen kaltainen tuki-instrumentti Venäjän hyökkäyssodasta kärsiville itäisille raja-alueille.

4. Rakennetaan itäiseen Suomeen paremmat yhteydet

Viime hallituskaudella luotu parlamentaarinen 12-vuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma on keskeinen työkalu koko maan liikennejärjestelmän kehittämisessä. Tämän työn tulee jatkua, jotta koko maan liikenneverkkoa voidaan kehittää tasapuolisesti. Saavutettavuuden turvaaminen edellyttää panostuksia raideliikenteen välityskykyyn ja korjaustoimenpiteisiin sekä tieverkostoon. Tämän takia SDP esittää lisämäärärahaa perusväylänpitoon. Tärkeää on myös huolehtia maakunnallisen lentoliikenteen jatkuvuudesta. Lisäksi on selvitettävä sisävesiliikenteen kehittämisedellytyksiä.

Venäjän hyökkäys ja esimerkiksi Saimaan kanavan hiljentyminen on merkinnyt maan sisäisille liikennevirroille suurta muutosta. Siksi on entistäkin tärkeämpää, että itäisen Suomen saavutettavuudesta pidetään huolta, niin alueen asukkaiden kuin yritysten tarpeet huomioiden.

5. Parannetaan alueen sähköistä infraa

Itäisen Suomen tulee olla tulevaisuudessa merkittävä energian tuottaja ja alueelle on oltava mahdollista rakentua energiaa käyttävää teollisuutta. Koko Suomen kehityksen kannalta on tärkeää, että vihreä siirtymä on yhdenvertaisesti mahdollista toteuttaa myös itäisimmässä Suomessa.

Tämä edellyttää, että Fingridin siirtoverkon suunnittelu ja rakentaminen etenevät mahdollisimman nopeasti myös tällä alueella.

6. Turvataan koulutetun työvoiman saatavuus

Osaavan työvoiman puute nousee yhä useammassa yrityksessä kasvun ja uusi rekrytointien esteeksi. Tämä korostuu erityisesti suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella. Panostuksia koulutukseen tulee jatkaa kaikilla asteilla.

Myös englanninkielisiä koulutuslinjoja tarvitaan maahanmuuttajien kouluttamisen ja työmarkkinoille integroimisen tueksi.

7. Edistetään tuulivoimarakentamista

Tällä hetkellä vain alle neljä prosenttia Suomeen rakennetusta tuulivoimasta sijaitsee valtatie 5:n itäpuolella. Itäisen Suomen tuulivoimarakentamisen keskeisimpänä esteenä ovat Puolustusvoimien aluevalvontajärjestelmän asettamat rajoitteet.

Valitettavasti hallitus ei ole vienyt asiaa ratkoneen selvitysmies Arto Rädyn jo kolme vuotta sitten luovuttaman raportin ehdotuksia eteenpäin. Viive aiheuttaa verotulojen menetyksiä sekä muiden puhdasta energiatuotantoa vaativien investointien lykkääntymistä.

Nyt on korkea aika tarttua toimeen ja edistää raportin hyviä ehdotuksia ja varmistaa tuulivoimarakentamisen mahdollisuudet myös itäisessä Suomessa.

8. Vahvistetaan Itä-Suomen matkailua

Koko itäisen Suomen luonto- ja retkimatkailun kehittämiseen, kansallispuistojen kunnostamiseen sekä Saimaan alueen markkinointiin ja näkyvyyteen tulee panostaa.

Nämä toimet vahvistavat laajasti koko alueen näkyvyyttä ja houkuttelevuutta sekä näin matkailijoiden tuomaa talouskasvua ja työllisyyttä.

Työllisyys on Suomen kohtalonkysymys

Työttömyyden jatkuva kasvu on inhimillinen tragedia ja yhteiskunnallinen ongelma. Erityisen huolestuttavaa on pitkäaikaistyöttömyyden syveneminen. Työttömyyden pitkittyessä yhä useampi menettää ansiosidonnaisen työttömyysturvan ja joutuu turvautumaan perusturvaan, mikä heikentää toimeentuloa entisestään. Mitä kauemmin työttömyys jatkuu, sitä vaikeampaa paluu työmarkkinoille usein on.

Erityisen huolestuttavaa on se, että työttömien aktivointiaste on laskenut koko hallituskauden ajan. Kasvavan työttömyyden oloissa aktiivisten työvoimapalvelujen, koulutuksen ja työnvälityksen tarve on entistä suurempi. Hallitus ei ole kuitenkaan vastannut tilanteeseen riittävillä panostuksilla, vaan työttömien pääsyä työllistymistä tukeviin palveluihin on pikemminkin vaikeutettu.

Työllisyyspalvelut edellyttävät riittäviä resursseja

Hallitus on esitellyt työllisyystoiminaan nuorten työllistämissetelin, pitkäaikaistyöttömien osaamissetelin sekä erilaisia hankerahoituksia. Nuorten työllistämisseteliin on laitettu 50 miljoonaa euroa. Sen käyttöönottoa ovat vaikeuttaneet jäykkä rakenne ja byrokratia. Setelillä ei ole päästy toivottuihin tuloksiin. Pitkäaikaistyöttömien osaamisseteliin on osoitettu 20 miljoonaa euroa. Kun summa suhteutetaan pitkäaikaistyöttömien määrään, rahoitusta on käytettävissä vain noin 140 euroa henkilöä kohden. Näin pienellä panostuksella on vaikea toteuttaa laajamittaista ja vaikuttavaa koulutusta.

Työttömyyden vakavuuteen ja laajuuteen nähden Orpon hallituksen työllistämistoimet ovat kokonaisuutena täysin riittämättömiä. Työllistämissetelin, osaamissetelin ja hankerahoitusten vaikutukset jäävät vaatimattomiksi, ja mahdolliset tulokset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä.

Työllisyyspalvelut siirtyivät vuoden 2025 alusta valtiolta kunnille. Työllisyyspalvelujen siirtäminen kuntien vastuulle perustui kannatettavaan tavoitteeseen: palvelut haluttiin tuoda lähemmäksi työnhakijoita ja työnantajia. Uudistus toteutettiin kuitenkin samaan aikaan, kun työttömyys alkoi kasvaa, eikä palvelujen rahoitusta mitoitettu riittävällä tavalla lisääntyneeseen palvelutarpeeseen.

Työllisyyden hoitoon osoitettava rahoitus kasvaa vuoteen 2027 mennessä, mutta samalla kuntien vastuut ovat laajentuneet merkittävästi. Tämä on johtanut suuriin alueellisiin eroihin työllisyyspalvelujen saatavuudessa ja laadussa. Työllisyyspalvelujen perustehtävä tulisi määritellä nykyistä selkeämmin työnvälitykseksi ja työllistymisen edistämiseksi. Työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamisen on oltava palvelujen keskiössä. Lisäksi työllisyyspalveluista ei saa muodostua sosiaalipalveluja korvaavaa järjestelmää, kuten käytännössä monilla alueilla on tapahtunut.

Palkkatuettu työ on väylä työelämään

Orpon hallitus on kautensa aikana heikentänyt välityömarkkinoiden toimintaedellytyksiä. Ensimmäisten toimien joukossa hallitus rajoitti kuntien ja kuntayhtymien mahdollisuuksia hyödyntää palkkatuettua työtä. Palkkatuettu työ on tarjonnut tärkeän väylän työelämään erityisesti niille työnhakijoille, joiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille on vaikeaa. Sen avulla ihminen on voinut kartuttaa työkokemustaan, kehittää ammatillista osaamistaan ja edistää siirtymistään avoimille työmarkkinoille.

Palkkatuen käyttömahdollisuuksien kaventaminen on heikentänyt erityisesti kaikkein vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien ihmisten mahdollisuuksia päästä töihin. Palkkatuetun työn käyttöä olisi pitänyt kehittää ja sen käyttöä laajentaa rajoittamisen sijaan.

Palkkatuen käytöstä on tehtävä tehdä joustavampaa ja sitä pitäisi kohdentaa nykyistä enemmän erityisesti vaikeasti työllistyvien palkkaamiseen sekä tilanteisiin, joissa yritys palkkaa ensimmäisen työntekijänsä. Palkkatuetun työn käyttömahdollisuus tulisi palauttaa kunnille ja kuntayhtymille. Lisäksi palkkatuetun työn tulee kerryttää työttömyysturvan työssäoloehtoa.

Työllisyyspalvelut tarvitsevat selkeämmän työnjaon

Kuntien työllisyyspalveluille on kasautunut tehtäviä, jotka kuuluvat ensisijaisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen vastuulle. Työllisyysalueiden arvioiden mukaan jopa 40–50 prosentilla yli kaksi vuotta työttömänä olleista työnhakijoista on puutteita työ- tai toimintakyvyssä. Heidän kohdallaan ensisijainen tarve liittyy terveydentilan selvittämiseen, kuntoutukseen tai muuhun toimintakykyä vahvistavaan tukeen. Ilman näitä palveluja työllistyminen voi olla käytännössä mahdotonta. Siksi hyvinvointialueille tulisi säätää velvollisuus järjestää työ- ja toimintakyvyn arviointeja.

Työkykyisten työnhakijoiden työllistymisen tukemisen tulisi kuulua ensisijaisesti kunnille ja työllisyysalueille. Työkyvyttömien henkilöiden kuntoutuksesta ja toimeentuloturvasta puolestaan vastaisivat hyvinvointialueet, valtio ja Kela. Työttömien säännölliset terveystarkastukset tulisi sisällyttää osaksi hyvinvointialueiden palvelukokonaisuutta. Näin työkykyyn liittyvät ongelmat voidaan havaita aikaisemmin ja ihmiset ohjata oikea-aikaisesti heidän tarpeitaan vastaaviin palveluihin.

Parempaa työllisyyden hoitoa lähellä ihmistä

Valtio siirsi kunnille vuodelle 2025 yhteensä 700 miljoonaa euroa työttömyysturvan rahoitukseen. Vuonna 2027 kuntien työttömyysturvamenojen arvioidaan nousevan jo 945 miljoonaan euroon. Rahoitus ei ole siis kasvanut vastaamaan kuntien lisääntynyttä vastuuta. Kuntien työttömyysturvan rahoitusosuus on näin ollen 245 miljoonaa euroa alimitoitettu.

Kunnat joutuvat käyttämään merkittäviä summia työttömyysturvan rahoitusvastuisiin. Tällä hetkellä 84 prosenttia kuntien työttömyysturvan ns. sakkomaksuista aiheutuu yli 400 päivää työttömänä olleiden työttömyyden jatkumisesta. Työttömyyden edelleen kasvaessa olisi tarkoituksenmukaisempaa suunnata nykyistä suurempi osuus rahoituksesta työnvälitykseen, koulutukseen, palkkatukeen ja muihin aktiivisiin työllistymistä edistäviin toimiin. Näillä keinoilla voitaisiin tehokkaammin parantaa työllisyyttä, ehkäistä pitkäaikaistyöttömyyttä ja vahvistaa julkista taloutta.

Työttömyysturvan rahoitusmallia tulisi uudistaa siten, että kunnat vastaisivat nykyisen kaltaisesti työkykyisten työttömien työnhakijoiden työttömyysturvan ns. sakkomaksuista ja heidän tarvitsemiensa työllisyyspalvelujen järjestämisestä. Työkyvyttömien henkilöiden kuntoutuksen ja työttömyysturvan rahoitusvastuu siirrettäisiin hyvinvointialueille, Kelalle ja valtiolle.

Suomen kasvu ei voi rakentua riistotyölle

Työperäinen hyväksikäyttö on kasvanut merkittäväksi ongelmaksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Hyväksikäyttötapauksia tulee jatkuvasti ilmi, ja osasta uusiakin investointihankkeita on löytynyt ongelmia työehtojen noudattamisessa.

Suomalaista työlainsäädäntöä ja työelämän pelisääntöjä on noudatettava riippumatta toimialasta tai yrityksen koosta. Samalla on varmistettava, että suomalaisilla työntekijöillä ja työttömillä on reilut mahdollisuudet työllistyä myös uusiin hankkeisiin. Saatavuusharkinnasta on pidettävä tiukasti kiinni.

Työperäisen hyväksikäytön uhreille aiheutuvien seurausten lisäksi ilmiöön puuttumatta jättäminen tulee kalliiksi koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Epärehellinen toiminta vääristää kilpailua, jolloin rehellisesti toimivien yritysten on vaikeampi pärjätä markkinoilla. Lisäksi valtiolta jää saamatta veroja ja sosiaaliturvamaksuja, kun palkkoja jätetään maksamatta ja muitakin velvollisuuksia laiminlyödään. Työperäiseen hyväksikäyttöön liittyykin usein harmaata taloutta ja myös järjestäytynyttä rikollisuutta.

Työsuojeluviranomaisilla ja ammattiliitoilla on keskeinen rooli työperäisen hyväksikäytön havaitsemisessa. Niiden toimintaedellytyksiä on kuitenkin edelleen vahvistettava. Ammattiliittojen ja työnantajajärjestöjen yhteistyöstä on myös olemassa toimivia malleja, joita olisi syytä laajentaa. Hyviä tuloksia on saatu esimerkiksi turvallisen työmaan takaavista työmaasopimuksista, kun ne on valmisteltu neuvotellen työmarkkinaosapuolten ja rakennuttajan kesken. Huomiota on kiinnitettävä myös siihen, että hyväksikäytön uhreilla on riittävästi tietoa oikeuksistaan ja mahdollisuuksia tuoda hyväksikäyttö esille.

Työperäiseen hyväksikäyttöön puuttumiseksi eivät riitä yksittäiset toimet, vaan tarvitaan laaja keinovalikoima. SDP:n lakialoitteet työntekijöiden tulkintaetuoikeudesta, ammattiliittojen kanneoikeudesta ja alipalkkauksen kriminalisoinnista ovat osa tätä keinovalikoimaa. SDP ehdottaakin ensi vuodelle kokonaisuutta, joka sisältää useita työperäisen hyväksikäytön torjumiseen tähtääviä toimenpiteitä.

SDP:n reilumman työelämän paketti

- Vahvistamme työsuojeluviranomaisten resursseja ja lisäämme toimivaltuuksia.
- Kriminalisoimme alipalkkauksen.
- Mahdollistamme ammattiliittojen kanneoikeuden.
- Laajennamme tilaajavastuuta alihankintaketjuissa.
- Lisäämme työnantajien vastuuta työntekijöiden kielikoulutuksesta.
- Rakennamme työelämäpassin työperäisille maahanmuuttajille.
- Varaamme toimiin 5 miljoonaa euroa lisärahoitusta.

Osa-aikatyön tueksi tarvitaan suojaosia

Hallituksen toimet työllisyyden parantamiseksi sosiaaliturvaa leikkaamalla eivät ole onnistuneet. Työttömyys on ennätyslukemissa samalla kun pienituloisten kotitalouksien määrä on kasvussa. Hallituksen leikkaukset yleiseen asumistukeen ovat heikentäneet arjen toimeentuloa lähes 400 000 kotitaloudessa. Yleisen asumistuen leikkaukset kohdistuivat suojaosan poiston ja perusomavastuun muutoksen vuoksi myös työssäkäyviin ruokakuntiin. Leikkaukset ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan ovat pudottaneet kymmenissä ammateissa turvan lähelle minimitasoa.

Hallitus poisti asumistuesta ja työttömyysturvasta 300 euron suojaosan huhtikuussa 2024. Tavoitteena oli kokoaikatyön vastaanottamisen kannusteiden parantaminen, vaikka samalla kannusteet vastaanottaa osa-aikatyötä, keikkatyötä tai pienipalkkaista kokoaikatyötä heikentyivät. Oli myös tiedossa, ettei kaikilla aloilla ole tarjolla kokoaikatyötä. Samoin tiedettiin, ettei kaikkien tuensaajien elämäntilanne, työ- tai toimintakyky mahdollista kokoaikaista työskentelyä. Tiedettiin myös, että suojaosan poisto voi vaikeuttaa työvoiman saantia etenkin suurten asumiskustannusten kaupungeissa.

Suojaosan poisto vuonna 2024 ei ole lisännyt kokoaikatyön tarjontaa, mutta osa-aikaisen työn tekeminen on vähentynyt, kun kannustin on heikentynyt. Jo aiemman tutkimustiedon pohjalta tiedettiin, ettei satunnainen ja osa-aikainen työskentely ole ollut este siirtymille kokoaikaisiin töihin. Suojaosan poiston jälkeen moni lopetti osa-aikatyön. Osa-aikatyön kannustimien heikennykset kohdistuvat erityisesti naisiin, jotka työskentelevät useammin matalapalkkaisilla aloilla sekä määrä- ja osa-aikaisesti.

Osa-aikatyön suosiminen työttömyyden sijaan on järkevä sijoitus yhteiskunnalta. Osa-aikatyö voi helpottaa ja nopeuttaa pääsyä kokoaikatöihin, kun työkokemus karttuu. Työssä voi näyttää osaamisensa ja kytkökset työelämään pysyvät yllä. Työttömyysturvaan ja asumistukeen on liitettävä suojaosa, joka kannustaa nykyistä paremmin osa-aikaisen työn tekemiseen. SDP pitää tärkeänä, että kaikki työnteko on kannattavaa, eivätkä lisäansiot kohtuuttomasti leikkaa sosiaaliturvaa. Esitämme lisättäväksi 56 miljoonaa euroa työttömyysetuuksien ja 40 miljoonaa euroa asumistuen suojaosuuteen.

SDP:n vaihtoehto

- Panostamme työllisyyspalveluihin ja aktivointitoimiin kuntien valtionosuuksissa 60 miljoonalla eurolla.
- Palautamme työttömyysturvan työssäoloehdon 6 kuukauteen ja annamme palkkatuetun työn kerryttää työttömyysturvan työssäoloehtoa, yhteensä 14 miljoonaa euroa.
- Pidämme tärkeänä, että kaikki työnteko on kannattavaa. Esitämme lisättäväksi 56 miljoonaa euroa työttömyysetuuksien ja 40 miljoonaa euroa asumistuen suojaosuuteen.
- Palautamme aikuiskoulutustuen uudistettuna vastaamaan tämän päivän työelämän tarpeisiin ja tekoälyn tuomiin muutoksiin työelämässä. Tästä aiheutuva maksukorotuspaine kompensoidaan palkansaajille tuloverotuksessa.
- Käytämme 15 miljoonaa euroa työttömien työnhakijoiden säännöllisiin terveystarkastuksiin hyvinvointialueilla.
- Selvitämme kuntien työttömyysturvan rahoitusmallin uudistustarpeita.
- Teemme 5 miljoonan euron paketin, jolla poistetaan työperäistä riistoa.

SDP:n tekoja arjen turvaksi

- Haluamme rohkaista ihmisiä ottamaan vastaan myös lyhytkestoista ja osa-aikatyötä. Palautamme työttömyysturvan työssäoloehdon 6 kuukauteen ja annamme palkkatuetun työn kerryttää työttömyysturvan työssäoloehtoa.
- Palautamme aikuiskoulutustuen uudistettuna vastaamaan tämän päivän työelämän tarpeisiin. Tästä aiheutuva maksukorotuspaine kompensoidaan palkansaajille tuloverotuksessa.
- Käytämme 15 miljoonaa euroa työttömien työnhakijoiden säännöllisiin terveystarkastuksiin hyvinvointialueilla.
- Teemme 5 miljoonan euron toimenpidepaketin, jolla poistetaan työperäistä riistoa.
- Palautamme kahden viikon hoitotakuun, jotta terveyshuoliin saa apua ajoissa.
- Kohtuullistamme hallituksen moneen kertaan korottamia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja, emme hyväksy hallituksen esittämiä uusia korotuksia.
- Siirrämme asiakasmaksukaton seurannan hyvinvointialueiden tehtäväksi, jottei maksukaton täyttyminen ei mene keneltäkään ohitse.
- Vahvistamme sosiaalihuollon palveluita ja varhaista tukea. Esitämme hallituksen sosiaalihuoltoon, vanhuspalveluihin ja lastensuojeluun kohdistamien leikkausten perumista.
- Panostamme hyvinvointialueiden toimintaan ja henkilöstön riittävyyteen sekä turvaamme sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaedellytyksiä ennakoitavasti.
- Vahvistamme valtion tukemaa asuntotuotantoa, jotta jokaisella on mahdollisuus hyvään asumiseen.
- Tuemme nuorten asumista määräaikaisella korkovähennysoikeudella.
- Esitämme erityisryhmien investointiavustuksen valtuuden korottamista, jotta kaikille erityisryhmille, kuten vammaisille ja vanhuksille, riittää enemmän asuntoja.
- Emme lakkauta asumisoikeusasumista, vaan kehitämme sitä.
- Jatkamme työtä asunnottomuuden poistamiseksi ja teemme asumisneuvonnasta lakisääteistä kunnille.
- Tuemme töiden vuoksi autoilevia suomalaisia hallitusta reilummalla työmatkavähennyksen parannuksella.
- Bioetanolin käyttöä tulisi edistää yhtenä ratkaisuna fossiilisten polttoaineiden hinnannousuun.
- Korotamme kotitalousvähennyksen vähennyskelpoisuuden 60 prosenttiin hoiva- ja hoitotyön osalta ja alennamme vähennyksen omavastuun 100 euroon.
- Selvitämme hintasuojamaksun käyttöönottoa datakeskuksille, jotta tavallisten suomalaisten sähkölaskut pysyisivät kurissa.
- SDP haluaa etsiä keinoja pienituloisten lemmikinomistajien eläinlääkärikulujen kohtuullistamiseksi.

Hyvinvointi ja osaaminen

Hoitoon pääsy ja hoidon jatkuvuus on turvattava

SDP haluaa turvata jokaiselle suomalaiselle nopean ja yhdenvertaisen pääsyn hoitoon ja lääkärin vastaanotolle perusterveydenhuollossa. Haluamme toteuttaa kahden viikon hoitotakuun, jonka Orpon hallitus on romuttanut. Lisäksi haluamme turvata hyvinvointialueilla hoidon jatkuvuuden omalääkäri–omahoitaja-mallilla.

On tärkeää, että hoitotakuun piiriin kuuluvat myös mielenterveyden ongelmat, jotta ihminen saa perusterveydenhuollosta kokonaisvaltaisen ja oikea-aikaisen avun. Hoitotakuun tiukentaminen tarkoittaa ihmiselle oikea-aikaista hoitoon pääsyä ja vaikuttavampaa hoitoa soten perustason palveluiden vahvistuessa. Kun perustaso toimii, erityistason palvelujen ja päivystyskäyntien tarve vähenee, jolloin kustannukset pienenevät.

Hoitotakuun tarkoituksena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja sekä parantaa yhdenvertaisuutta. Hoidon saatavuuden ja jatkuvuuden parantuminen korostuu niiden asiakasryhmien kohdalla, joiden pääasiallinen tai ainoa hoitopaikka on julkinen perusterveydenhuolto. Nyt hallituksen toimet ovat lisänneet terveyden ja hyvinvoinnin eroja.

Sen sijaan, että yhteisiä verovaroja kylvettäisiin hallituksen tavoin tehottomiin ja eriarvoistaviin yksityislääkäreiden Kela-korvauksiin, haluamme satsata hoitotakuuseen ja omalääkäriin hyvinvointialueilla. Siksi esitämme 95 miljoonan euron lisäystä hyvinvointialueiden rahoitukseen hoitoon pääsyn ja hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi.

Asiakasmaksut eivät saa estää hoitoon pääsyä

Hallitus esittää jälleen merkittäviä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotuksia sekä uusia maksuja. Kasvavat maksut kohdistuvat etenkin paljon palveluja tarvitseville, pitkäaikaissairaille, ikääntyneille ja vammaisille henkilöille. Tasasuuruiset asiakasmaksut kohdistuvat kovempaa pienituloisiin ihmisiin ja kotitalouksiin. Ne voivat kasvattaa kustannuksia hoidon viivästyessä ja syventävät terveyseroja ihmisten välillä.

Asiakasmaksujen korottaminen vaikeuttaa palveluihin hakeutumista ja lisää riskiä hoidon viivästymisestä tai kokonaan saamatta jäämisestä. Korkeat maksut voivat johtaa ihmisen arvioimaan terveyttään ja hoitoon hakeutumisen tarvetta maksukykynsä mukaan, mikä heikentää hoidon vaikuttavuutta. Taloudelliset syyt eivät saa estää ihmisen pääsyä tarpeellisiin tutkimuksiin tai hoitoon.

Mahdollisuudet vastata arjen kustannuksiin ovat Orpon hallituskaudella heikentyneet juuri pienituloisimpien ihmisten keskuudessa. Hallituksen aiemmin kaudellaan tekemät mittavat sosiaaliturvaleikkaukset ja maksukorotukset kohdistuvat samoihin väestöryhmiin, mikä lisää köyhyyttä, taloudellista epävarmuutta ja palvelujen käytön esteitä. Julkista taloutta ei tulisi enää sopeuttaa asiakasmaksuja korottamalla.

Esitämme 87,8 miljoonan euron lisäämistä hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen

kohtuullistamiseksi ja alle 18-vuotiaiden lasten maksuttoman terveydenhuollon toteuttamiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksukaton seuranta tulee siirtää hyvinvointialueiden tehtäväksi ja asiakasmaksujen huojentamisen ja perimättä jättämisen on koskettava myös tasamaksuja.

Sosiaalipalveluista säästäminen tulee kalliiksi

Hallituksen esittämä sosiaalihuollon lakiuudistus, jolla perustellaan mittavia rahoitusleikkauksia, on vakava virhe. Se heikentää asiakkaiden oikeusturvaa, lisää alueellista eriarvoisuutta ja vaikeuttaa haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten pääsyä tarvitsemiinsa palveluihin. Esitetty säästötavoite on epärealistinen. Vaarana on, että säästöt toteutetaan hoitohenkilöstöä vähentämällä ja asiakkaiden saaman palvelun ja tuen laatua ja saatavuutta heikentämällä. Myös ympärivuorokautisen hoidon asiakasmaksukorotukset heikentävät asiakkaiden tilannetta. On myös huomioitava hallituksen politiikan aiheuttamat heikennykset vammaisten ihmisten arkeen.

Huolestuttavaa on, että hallitus hakee säästöjä ennaltaehkäisevistä ja varhaisen tuen palveluista, kuten kasvatus- ja perheneuvonnasta. Kun ongelmiin ei puututa ajoissa, niiden seuraukset kasaantuvat ja johtavat raskaampien sekä huomattavasti kalliimpien palvelujen tarpeeseen lastensuojelussa, päihdepalveluissa, asumispalveluissa ja erikoissairaanhoidossa. Uudistuksen yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu riittävän huolellisesti. Kuntouttavan työtoiminnan, sosiaalisen kuntoutuksen ja vammaisten henkilöiden työtoiminnan ja työllistymistä tukevan toiminnan tilalle esitettävä uusi toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelu näyttäytyy lähinnä säästökeinona.

Hallitus esittää myös teknologian lisäämisen varjolla rahoituksen vähentämistä ikääntyvien palveluista ja leikkaamista lastensuojelusta heikentämällä lastensuojelun mitoitusta, keventämällä sääntelyä ja siirtämällä lastensuojelun avo- ja jälkihuollon palvelut sosiaalihuoltolain nojalla annettaviksi. Toimintaa ei voi kehittää säästötavoite edellä.

SDP vahvistaisi sosiaalihuollon palveluita ja varhaista tukea. Me satsaamme palveluiden vaikuttavuuteen ja ehkäisemme raskaampien palvelujen tarvetta. Toisin kuin hallitus, SDP turvaisi sosiaalihuollon, vanhuspalveluiden ja lastensuojelun resurssit.

Sote-järjestöt tarvitsevat riittävän ja ennakoitavan tuen

Hallitus leikkaa sosiaali- ja terveysjärjestöjen STEA-avustusta ensi vuonna noin 84 miljoonaa euroa. Tämän hallituskauden alussa määrärahojen taso oli 384 miljoonaa, nyt tasoa ollaan laskemassa vain 190 miljoonaan euroon.

Määrärahojen puolittaminen näin lyhyessä ajassa uhkaa ajaa alas koko suomalaisen kansalaisyhteiskunnan ja on jo johtanut mittaviin muutosneuvotteluihin sosiaali- ja terveysjärjestökentässä. Lakkautusuhan alla ovat erityisesti vaikuttamistyötä tekevät keskus- ja kattojärjestöt, mutta myös kohtaavaa työtä tekevät järjestöt.

Rahoitusleikkaukset uhkaavat myös järjestöjen vapaaehtoistyötä. Hyvinvointia lisäävän vapaaehtoistyön arvoksi on Suomessa laskettu lähes 3,2 miljardia euroa vuosittain. Järjestöt vahvistavat ihmisten osallisuutta ja tekevät merkittävää ennaltaehkäisevää työtä edistämällä suomalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Tällä työllä saadaan kustannuspainetta merkittävästi pois julkiselta sote-sektorilta.

Kaiken lisäksi sote-järjestökenttään kohdennetut leikkaukset kohdistuvat yhteiskunnan kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ja uhkaavat horjuttaa näin koko yhteiskunnan hyvinvointia.

Avustusjärjestelmää on kehitettävä ja järjestöjen byrokraattista taakkaa vähennettävä. Järjestöihin kohdistuvista leikkauksista on tehtävä kattavat vaikutusarviot, joissa huomioidaan tarpeiden kasvu muualla sote-palvelujärjestelmässä sekä perus- ja ihmisoikeudet. Me turvaamme järjestöjen toiminta-edellytykset ennakoitavasti. Esitämme 84 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitukseen, jotta toimintaa voidaan kehittää edelleen ja välttää lisäkustannusten syntyminen hyvinvointialueilla.

Rahoituksen on vastattava palvelutarpeeseen

Hyvinvointialueiden saama rahoitus ei vastaa alueiden palvelutarvetta riittävällä tavalla. Vuodesta 2027 alkaen rahoituksessa huomioidaan vain 60 prosenttia palvelutarpeen kasvusta samaan aikaan, kun väestön ikääntyminen lisää sosiaali- ja terveyspalvelujen kysyntää. Rahoituksen kasvun jääminen jälkeen kustannuskehityksestä kasvattaa henkilöstövähennysten, uusien sopeutustoimien ja palvelujen heikentymisen riskiä.

Kustannuspaineita tulee hillitä, mutta ei hätäisillä leikkauksilla. Alueille on annettava mahdollisuus parantaa tuottavuutta ja kehittää toimintaa kustannustehokkaammaksi. Tähän tarvitaan aikaa ja selkeät aikataulut.

Hallituksen olisi tullut ryhtyä toimiin rahoitusmallin korjaamiseksi, koska hyvinvointialueiden olosuhteet ovat muuttuneet merkittävästi verrattuna hyvinvointialueiden käynnistämiseen. Hallituksen toistuvat leikkaukset rahoitukseen ovat edelleen heikentäneet tilannetta. Myös rahoituksen mitoituksessa käytetyt säästöoletukset palvelutason heikennyksiä koskevissa hallituksen lakimuutoksissa ja asiakasmaksutuottojen arviot ovat osin epärealistisia. Tämä vaarantaa palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja voi lisätä entisestään alueiden välisiä eroja. Hyvinvointialueiden lisärahoitukseen henkilöstön irtisanomisten estämiseksi ja lakisääteisten palveluiden turvaamiseksi esitämme lisättäväksi 80 miljoonaa euroa.

SDP:n vaihtoehto

- Esitämme 95 miljoonan euron lisäystä hoitoon pääsyn ja hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi.
- Emme hyväksy sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotuksia ja uusia maksuja. Lisäämme 87,8 miljoonaa euroa hyvinvointialueiden rahoitukseen kohtuullisten asiakasmaksujen turvaamiseksi.
- Hyvinvointialueiden lisärahoitukseen henkilöstön irtisanomisten estämiseksi ja lakisääteisten palveluiden turvaamiseksi esitämme 80 miljoonaa euroa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksukaton seuranta tulee siirtää hyvinvointialueiden tehtäväksi ja asiakasmaksujen huojentamisen ja perimättä jättämisen on koskettava myös tasamaksuja.
- Vahvistamme sosiaalihuollon palveluita ja varhaista tukea. Esitämme hallituksen sosiaalihuoltoon, vanhuspalveluihin ja lastensuojeluun kohdistamien leikkausten perumista.
- Turvaamme järjestöjen toimintaedellytykset ennakoitavasti. Esitämme 84 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitukseen.

Koulupolulla opitaan elämän perustaidot

Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Osallistumista on lisättävä erityisesti vieraskielisten lasten keskuudessa, sillä varhaiskasvatus tukee kehitystä ja hyvinvointia. Kasvua ja oppimista tukevan varhaiskasvatuksen ja maksuttoman esiopetuksen on oltava kaikkien saatavilla ja muodostettava saumaton jatkumo perusopetukseen.

Lukutaidon ja muiden perustaitojen vahvistaminen on tulevien vuosien tärkein tavoite. 12-vuotisen oppivelvollisuuden on taattava lapsille ja nuorille laaja yleissivistys, vahvat kansalaistaidot sekä valmiudet jatko-opintoihin ja osallisuuteen muuttuvassa yhteiskunnassa. Koulun tulee myös vahvistaa yhteisöön kuulumista ja sosiaalisia suhteita. Oppimisen tukea tulee vahvistaa ja sen toteutumista seurata. Liikunnan merkitystä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena tulee vahvistaa. Perusopetuksessa tarvitaan läsnäololoikka, eli kehitetään yhteisöllisyyttä, aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä lisätään harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteyteen.

Kunnissa on seurattava opetukseen kohdistuvan rahoituksen riittävyyttä. SDP ei hyväksy hankintalain muutosta, joka heikentää olennaisesti kuntien asemaa. SDP:n vaihtoehdossa korkeakoulujen asemaa parannetaan TKI-rahoituksen kohdentamisessa. Uudella aikuiskoulutustuella turvataan mahdollisuudet hankkia ja päivittää osaamista muuttuvilla työmarkkinoilla. Kuntien parempi rahoitusasema parantaa mahdollisuuksia myös toisen asteen koulutuksen järjestämiseen.

Uudistetaan taiteen perusopetusta

Taiteen perusopetuksella on keskeinen merkitys lasten ja nuorten luovuuden, kulttuurisen osaamisen ja yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien turvaamisessa. Taiteen perusopetuksen uudistamista tuetaan 10 miljoonan euron lisärahoituksella.

Rahoituksen tarkoituksena on turvata uudistuksen laadukas toimeenpano, vahvistaa opetuksen saavutettavuutta eri puolilla maata sekä parantaa lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua taiteen perusopetukseen. Rahoituksella tuetaan myös opetuksen sisältöjen kehittämistä ja toiminnan pitkäjänteistä järjestämistä.

Kulttuuri tukemaan taloudellista kasvua

Kulttuuri- ja luovat alat ovat merkittävä osa Suomen henkistä, sosiaalista ja taloudellista pääomaa. Kulttuuripalvelut vahvistavat sivistystä, yhteiskunnan elinvoimaa sekä kansalaisten hyvinvointia. Orpon hallitus on kohdistanut kulttuuriin suhteellisen suuria leikkauksia samalla, kun hallitus on jättänyt kehittämättä luovien alojen toimintaedellytyksiä.

Audiovisuaalinen ala on yksi nopeimmin kasvavista luovista toimialoista, joka luo työpaikkoja, vientituloja ja kansainvälistä näkyvyyttä Suomelle. SDP haluaa kehittää tuotantokannustinta ennakoitavammaksi ja kilpailukykyisemmäksi, jotta Suomi kykenee houkuttelemaan kotimaisia ja kansainvälisiä tuotantoja. Tavoitteena on vahvistaa alan kasvua, lisätä investointeja sekä luoda uusia työmahdollisuuksia koko maahan.

Av-tuotantokannustin on enintään 25 prosentin maksuhyvitys Suomessa toteutetun tuotannon kustannuksista. Kannustimen avulla houkutellaan ulkomaisia audiovisuaalisen alan tuotantoyhtiöitä toteuttamaan tuotantoja Suomessa ja edistetään kotimaisten hankkeiden kansainvälistä rahoitusta. Audiovisuaalisen tuotantokannustimen budjetti vuodelle 2026 on 10 miljoonaa euroa.

Jokainen 10 miljoonaa lisäeuroa kannustimeen synnyttää vähintään 40–50 miljoonan euron liikevaihtoa toimialalle ja varmuudella vähintään 14 miljoonan euron tuloja valtiolle. Kannustin palautuu verotuloina, työllisyytenä ja kotimaisena alihankintana. Kilpailu tuotannoista on eurooppalaista, joten kannustimen taso ja ennakoitavuus on turvattava koko vaalikaudeksi.

Suomalainen elokuva on merkittävä osa kansallista kulttuuria ja luovaa taloutta. Elokuvatuotantojen toimintaympäristöä vahvistetaan kehittämällä tuotantotukea siten, että se tukee nykyistä paremmin kotimaisten elokuvien tuotantoa ja kansainvälistä yhteistyötä.

Tavoitteena on parantaa kotimaisten tuotantojen rahoitusmahdollisuuksia, edistää kansainvälisiä yhteistuotantoja sekä vahvistaa suomalaisen elokuvan näkyvyyttä ja saavutettavuutta. Toimenpiteellä tuetaan alan työllisyyttä ja osaamisen kehittymistä sekä lisätään elokuva-alan taloudellista vaikuttavuutta. Tavoitteena on nostaa tuotantotuki lähemmäs muiden Pohjoismaiden tasoa.

Taiteen tekijöiden korvaukset ajan tasalle

Yksityisen kopioinnin hyvitys maksetaan nykyisin valtion talousarviosta. SDP haluaa muuttaa korvauksen budjettiperustaisesta maksupohjaiseksi ilman, että tekijöiden korvaustaso heikkenee.

Uudistuksen myötä nykyiseen järjestelmään varattu budjettirahoitus kohdennetaan uudelleen taiteen ja kulttuurin edistämiseen, josta Orpon hallitus on merkittävästi leikannut. Muutoksella vahvistetaan taiteen ja kulttuurin yleisiä toimintaedellytyksiä sekä mahdollistetaan rahoituksen nykyistä vaikuttavampi käyttö kulttuurikentän hyväksi.

Lainauskorvaus on tekijänoikeuslakiin perustuva korvaus siitä, että teoksia lainataan kirjastoista, ja sillä on huo-

mattava merkitys erityisesti kirjailijoiden ja kääntäjien toimeentulolle.

Fyysisiä teoksia koskevaa lainauskorvausmäärärahaa ei ole korotettu vuonna 2016 päätetyn tasokorotuksen jälkeen. Tämän jälkeen elinkustannukset ovat nousseet yli 22 prosenttia ja kirjalainojen määrä on kasvanut voimakkaasti. Vuonna 2025 yleisistä kirjastoista tehtiin kirjalainoja enemmän kuin 20 vuoteen, ja printtikirjojen lainat ovat kasvaneet yli kolmen prosentin vuosivauhtia.

Nykyisen 25 sentin lainakohtaisen korvaustason säilyttäminen ennustetulla lainamäärällä edellyttäisi noin 18,4 miljoonan euron määrärahaa. Vuodelle 2027 tarvitaan siten arviolta noin 1,2 miljoonaa euroa lisärahoitusta.

SDP:n vaihtoehto

- Nostamme lukutaidon, muut perustaidot ja koulutustason Suomen menestyksen perustaksi.
- Vahvistamme oppimisen tukea, lähiopetusta, liikuntaa ja kouluyhteisöön kuulumista.
- Turvaamme koulutuksen rahoituksen ja kuntien mahdollisuudet järjestää laadukkaita palveluja.
- Luomme joustavia mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen.
- SDP ei hyväksy hankintalain muutosta, joka heikentää olennaisesti kuntien rahoitusasemaa vuonna 2027.
- Vahvistamme korkeakoulujen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan edellytyksiä.
- Lisäämme yritysten, oppilaitosten ja tutkimuslaitosten yhteistyötä.
- Tuemme kulttuuria ja luovia aloja kasvun, työllisyyden ja elinvoiman vahvistamiseksi.
- Uudistamme yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmän kustannusneutraalisti. Kohdennamme vapautuvan rahoituksen taiteen ja kulttuurin edistämiseen.
- Tuemme taiteen perusopetuksen uudistusta ja parannamme sen saavutettavuutta.
- Vahvistamme audiovisuaalisen alan kilpailukykyä ja houkuttelemme uusia investointeja.
- Nostamme elokuvatuotannon tukitasoa ja edistämme kansainvälisiä yhteistuotantoja.
- Vahvistamme luovien alojen työllisyyttä, osaamista ja taloudellista vaikuttavuutta.
- Säilytämme nykyisen lainakorvauksen korvaustason.

Asuminen ja liikenne

Rakentamisen käänne alkaa ensiasunnon ostajista

Rakentamisen yleinen suhdannetilanne on tällä hetkellä edelleen todella heikko. Samaan aikaan kun rakennusala on kärsinyt kovasta laskusuhdanteesta, valtion tukeman asuntorahoituksen määrä ja asuntotuotanto laskevat voimakkaasti hallituksen päätösten seurauksena. Myös toisenlainen politiikka olisi ollut mahdollista.

Rakennusalan suhdannetilannetta vaikeuttaa se, että uusille asunnoille, pois lukien kohtuuhintainen asuntotuotanto, ei ole tällä hetkellä kysyntää, sillä tällä hetkellä suurissa kaupungeissa on paljon vapaarahoitteisesti rakennettuja asuntoja tyhjinä. Valitettavasti näkymät vuodelle 2027 ovat niin ikään heikot. Rakennuslupia myönnettiin vuoden 2026 ensimmäisellä puoliskolla vain 8 600 asunnolle, mikä on alin taso 30 vuoteen.

SDP haluaa murtaa asuntokaupan syväjään palauttamalla ensiasunnon ostajille määräaikaisen korkovähennysoikeuden nuorten asumisen tukemiseksi.

Korjausrakentamista on tuettava järkevästi

Kevään 2026 kehysriihen linjauksen mukaan energiatehokkuutta parantaviin remontteihin myönnetään vuosina 2026–2027 avustusta yhteensä 110 miljoonaa euroa. Energia-avustus on tervetullut, mutta se tulee myöhässä. Tarvetta olisi ollut jo vaalikauden alussa. Avustus noudattaa pääpiirteissään aiemmin vuosina 2020–2023 käytössä olleen energia-avustuksen myöntökriteerejä.

Tukien vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että avustukset kohdistuvat uusiin hankkeisiin, jotka eivät toteutuisi ilman julkista tukea ja joilla vähennetään aidosti ja selkeästi päästöjä tai säästetään energiaa. Aiempien energia-avustusten kokemusten perusteella vaarana on, että tuet kohdistuvat pääosin pieniin, muutenkin taloudellisesti kannattaviin korjauksiin, eivätkä käynnistä sellaisia laajamittaisia energia-tehokkuusremontteja, joilla saavutettaisiin suurimmat lisähyödyt. Avustuksen täytyy tukea rakentamisalan työllisyyttä sekä energiatehokkuutta ja näin ilmastotavoitteita.

Rakennetaan kohtuuhintaisia koteja

Vapaarahoitteinen asuntorakentaminen on pienentynyt rajusti vuodesta 2023 alkaen. Vuonna 2025 aloitettiin yhteensä noin 18 000 uuden asunnon rakentaminen. Asuntorakentaminen ei ole elpynyt tänäkään vuonna ja aloitusten määrän arvioidaan jäävän edellisvuotta pienemmäksi kuluvana vuonna. Valtion tukeman korkotukilainoitetun asuntotuotannon aloitusten määrä tulee olemaan noin 5 000 asuntoa. Määrä pienenee noin 2 800 asunnolla vuodesta 2025.

Aloitusten määrään on vaikuttanut korkotukivaltuuden pienentyminen 1 750 miljoonasta eurosta 1 135 miljoonaan euroon. Hankkeiden toteuttamisen näkökulmasta rakentamisen suhdannetilanne on ollut edelleen hyvä ja pääkaupunkiseudulla rakennuskustannukset ovat olleet edelleen laskussa. Vuoden 2026 korkotukilainavaltuus tulee uusien hankkeiden osalta käytetyksi lokakuussa.

Vuoden 2027 talousarvioesityksen 500 miljoonan euron korkotukilainavaltuus mahdollistaa noin 2 000 uuden vuokra-asunnon ja 2 000 perusparannettavan asunnon aloitukset.

Samaan aikaan kun kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen kysyntä on vahvaa, myös valtion tukemien vuokra-asuntojen vuokrien ero vapaarahoitteisiin vuokriin on pysynyt suurena. Helsingissä valtion tukemien asuntojen vuokrat ovat keskimäärin 28 prosenttia pienemmät kuin vapaarahoitteiset vuokrat. Vantaalla, Espoossa, Tampereella, Turussa, Oulussa ja Kuopiossa ero on keskimäärin 13–19 prosenttia. Ero on pienituloisen ihmisen arjessa merkittävä.

SDP pitää vääränä Orpon hallituksen ratkaisua lopettaa uusien asumisoikeusasuntojen rakentaminen vuoden 2025 jälkeen. Asumisoikeusasuminen on tärkeä välimalli omistus- ja vuokra-asumisen välillä ja päätös sen alasajosta on asuntopoliittisesti epäonnistunut. Tarve aso-asumiselle etenkin kasvukeskuksissa on suuri. Myös tässä suhdannetilanteessa päätös on epätarkoituksenmukainen ja aso-rakentamista tulisi jatkaa.

Asuntotoimijoiden velkoja ei pidä sisällyttää julkisyhteisöjen velkaan

Pidämme hyvin ongelmallisena sitä, että sosiaalisen asuntotuotannon toimijoiden velat on sisällytetty osaksi julkisyhteisöjen velkaa, vaikka valtion vastuut ovat Suomessa näiden osalta välillisiä ja asunnot toimivat ensisijaisina vakuuksina. Korkotukilainakannan laskeminen osaksi julkisyhteisöjen velkaa heikentää selvästi Suomen velkasuhdetta, vaikka kyse on Suomen osalta kirjanpidollisesta muutoksesta.

Vuodesta 2022 alkaen EU:n tilastointisääntöjen uuden tulkinnan mukaan sosiaalisen asuntotuotannon toimijat luokitellaan julkisiksi yhteisöiksi, koska niiden toiminta perustuu valtion sääntelyyn ja valvontaan. Käytännössä nämä toimijat ovat kuitenkin omavaraisia yhtiöitä tai säätiöitä, jotka vastaavat veloistaan itse ja joiden asunto-omaisuus toimii ensisijaisena vakuutena valtion roolin rajoittuessa pääosin sellaisten toissijaisten takausten ja tukien myöntämiseen, jotka realisoituvat vain poikkeustilanteissa.

SDP:n mielestä on tärkeää pyrkiä aktiivisesti vaikuttamaan tulkinnan muuttamiseen ja kannustamme hallitusta jatkamaan vaikuttamistyötä. Julkisesti tuetun asuntotuotannon käsittelyn julkisen talouden velka- ja alijäämätilastoissa tulee perustua yhdenmukaiseen ja läpinäkyvään käsittelyyn.

Turvataan asumisen erityistarpeet

SDP esittää ja pitää erittäin tärkeänä, että erityisryhmien investointiavustusten valtuutta korotetaan talousarviossa ehdotetusta vuodelle 2027 ja avustuksen riittävyyttä seurataan, sillä avustuksille on kasvavaa kysyntää. Tarve erityisryhmien asunnoille tulee kasvamaan muun muassa väestön ikääntymisen takia.

Erityisryhmien investointiavustus on tällä hetkellä riittämätön ja sitä täytyy nostaa, jotta kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmien asumista voidaan turvata ja rakentamisen kasvua tukea.

Asumisneuvonnalla on tärkeä rooli asunnottomuuden ennaltaehkäisyssä. Kuntien järjestämälle asumisneuvonnalle on suuri tarve ja sen jatkuvuus on varmistettava. Asumisneuvonnasta tulee tehdä pysyvästi lakisääteistä.

Tehdään MAL-sopimuksista kasvusopimuksia

Maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimukset ovat ohjanneet kaupunkeja kasvamaan kestävästi, ja niillä on saatu aikaan kestävää joukkoliikennettä ja kohtuuhintaisia asuntoja. Sopimuksia on kehitettävä niin, että niissä olisi asetettu selkeät alueelliset kestävää kasvua ja tuottavuutta koskevat tavoitteet sekä sovittu valtion tukitoimista niiden saavuttamiseksi.

MAL-sopimuksen ulkopuolisten kaupunkiseutujen kasvumahdollisuuksien tukemista on selvitettävä. MAL-sopimuksiin tulee palauttaa tavoitteet valtion tukemasta asuntotuotannosta. Tämä on tärkeää myös segregaation ehkäisyn näkökulmasta.

Asunnottomuuden kasvuun on puututtava

Orpon hallituksen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen tähtäävä ohjelma päättyy vuoden 2026 lopussa, vaikka pitkäaikaisasunnottomuus on hallituskauden aikana kääntynyt selvään kasvuun.

Asunnottomuuden poistamiseksi tulee jatkaa sekä työtä erityisesti sosiaalipolitiikan, neuvonnan ja asuntorakentamisen puolella, mutta myös jatkaa asunnottomuustyötä uuden ohjelman avulla.

Nyt ohjelma päättyy, mutta asunnottomuustilanne on jopa pahentunut. Orpon hallitus jää historiaan hallituksena, jonka aikana asunnottomuus kääntyi Suomessa nousuun ensimmäisen kerran 12 vuoteen. Uudelle ohjelmalle on aikaisempaa suurempi tarve.

SDP:n vaihtoehto

- Vahvistamme valtion tukemaa asuntotuotantoa lisäämällä 200 miljoonaa euroa korkotukivaltuutta, jotta jokaisella on mahdollisuus hyvään asumiseen.
- Vaikutamme EU:ssa, jotta asuntotoimijoiden velkoja ei sisällytetä julkisyhteisöjen velkaan.
- Uuden korjausrakentamisen energia-avustuksen on tuettava kasvua, rakentamisalan työllisyyttä sekä ilmastotavoitteita. Avustuksen kohdentumista on seurattava tarkoin.
- Tuomme ensiasunnon ostajille määräaikaisen korkovähennysoikeuden nuorten asumisen tukemiseksi.
- Esitämme erityisryhmien investointiavustuksen valtuuden korottamista ja sen riittävyyden tiivistä seuraamista, jotta kaikki erityisryhmät, kuten vammaiset, vanhukset, pitkäaikaisasunnottomat, päihdekuntoutujat ja opiskelijat, saavat enemmän asuntoja.
- Emme lakkauta asumisoikeusasumista, vaan kehitämme sitä.
- Uudistamme MAL-sopimukset tukemaan kasvua ja kohtuuhintaista asumista.
- Jatkamme työtä asunnottomuuden poistamiseksi ja teemme asumisneuvonnasta lakisääteistä kunnille.

Liikenneverkko edellyttää pitkäjänteistä työtä

Väyläverkoston kunnossa näkyy pitkäjänteisen rahoituksen puute. Hallituksen perusväylänpidon kertaluonteinen lisärahoitus loppuu ja vaihtuu kevään kehysriihipäätöksen mukaisesti pysyvään lisäleikkaukseen.

Perusväylänpidon rahoitus laskee budjettiesityksessä 147 miljoonaa euroa kuluvasta vuodesta ja korjausvelka lähtee entistä voimakkaampaan kasvuun. Korjausvelka pakkautuu vähäliikenteisemmälle tieverkolle ja rataverkolle vaikeuttaen entisestään kansalaisten liikkumisen ohella teollisuuden raaka-aineensaantia. Väylävirasto priorisoi vilkasliikenteisemmän verkon ylläpitoa ja pistemäisiä rataverkon korjauksia.

Orpon hallitus aloitti vahvasti asfaltinhajuisena, mutta laskeva rahoitus ja läpi hallituskauden korkealla säilynyt hintataso ovat syöneet rahoituksen vaikuttavuutta. Huonokuntoisten päällystettyjen tiekilometrien arvioidaan kasvavan 13 600 kilometriin ensi vuonna, mikä tarkoittaa noin 30 prosentin kasvua vuoteen 2024 verrattuna.

SDP on sitoutunut pitkäjänteiseen ja avoimeen Liikenne12-valmisteluun, koska tietoon perustuva päätöksenteko tuo parhaan tuloksen. Hallitus on väheksynyt tätä koko yhteiskunnan parhaaksi tehtävää yhteistyötä läpi kautensa. Liikennepolitiikassa hallitus on tyytynyt tekemään identiteettipolitiikkaa, ja pitkäjänteinen työ on korvattu poliittisilla pikavoitoilla.

Ongelmallinen on erityisesti ensi vuodelle esitetty 30 miljoonan euron pysyvä ja portaittain kasvava lisäsäästö perusväylänpidosta. Se on täysin alkuvuodesta hyväksytyn ja parlamentaarisesti valmistellun Liikenne12-suunnitelman hengen vastainen, vaikka hallitus itse latasi suuria odotuksia pysyvästä lisärahoituksesta seuraajilleen. Hallitus päätti itse jättää perinnökseen jopa kehysminimin alittavan rahoituksen ja esittää uutta 20 miljoonan euron leikkausta epäonnistuneen polttoainepakettinsa rahoittamiseksi. Emme hyväksy näitä väylänpitoa heikentäviä leikkauksia.

Rahoituksen pitkäjänteisyyden merkitys nousee esiin myös uusien liikennehankkeiden kehittämisrahoituksessa. Hallituksen valtion omaisuudesta kertaluonteisesti rahoittama investointipaketti on pitänyt väylähankkeiden määrän normaalilla tasolla, mutta samalla pysyvä rahoitus on leikattu kehyksissä noin puoleen ja siitäkin suurin osa on jo sidottu eri hankkeisiin. Väyläviraston selvityksen mukaan sitomatonta rahoitusta on ensi kaudelle jäljellä noin 220 miljoonaa.

Kun huomioidaan tavallisten tarpeiden lisäksi mm. EU:n uuden rahoituskauden aloitus 2028 ja sotilaallisen liikkuvuuden tarpeet, on hallitus käytännössä leikannut seuraavan hallituksen puolesta ja käyttänyt omiin tarpeisiinsa valtion omaisuutta tavalla, joka ei ole enää seuraavan hallituksen käytettävissä. Puheistaan huolimatta valtion väyläomaisuus jääkin seuraaville hallituksille paljon huonommassa kunnossa kuin missä nykyhallitus sen sai.

Monet keinot käyttöön polttoaineiden hintapiikissä

Globaalit kriisit alleviivaavat fossiilisista polttoaineista luopumisen tärkeyttä. Sähköistyminen on luonnollinen, markkinalähtöinen ratkaisu moneen ongelmaan. On kuitenkin runsaasti käyttösovelluksia, joissa sähkö ei vielä ole vaihtoehto. Näihin tarvitaan nopeampia ratkaisuja. Energiatehokkuuden kehittäminen on edelleen ensiarvoisen tärkeää huolimatta uusista energiamuodoista. Tarvitaan erilaisia ratkaisuja, joilla voimme vähentää

ympäristökuormitusta, luoda uutta teollisuutta sekä vahvistaa nykyisen kilpailukykyä. Samalla tuomme kansalaisille lisää vaihtoehtoja.

Teollisuuden kuljetusten tehostamisessa haluamme selvittää vuodesta 2013 käytetyn kokeilulupajärjestelmän pohjalta massojen nostoa rajatulla raskaammat massat kestävällä verkolla. Kokeilulupajärjestelmän puitteissa on testattu ajoneuvoyhdistelmiä 104 tonniin asti turvallisuuden siitä kärsimättä. HCT-yhdistelmillä arvioidaan saavutettavan jopa 10–20 prosentin polttoainesäästö. Samalla se vähentää raskaiden ajoneuvoyhdistelmien määrää liikenteessä. Säästynyt polttoaine on suora kustannussäästö, joka parantaa kuljetusten kilpailukykyä.

Lisäksi tulee selvittää suhteellisen helposti flexfuel-polttoaineena toimivan bioetanolin käytön lisäämistä. Fossiilisen bensiinin hinnannousun myötä hintaero bioetanoliin on kasvanut ja lisäksi bioetanolin käyttöönotto on helpottunut. Aiemmin käytössä oli muuntotuki etanolikäyttöisille henkilöautoille. Pienellä tuella saatiin lisää autoilijoita kokeilemaan ympäristöperusteisesti vähäpäästöistä polttoainetta. Nyt perustelu kokeiluille on muuttunut jo mahdollisuudeksi säästää fossiiliseen bensiiniin nähden.

Tällä hetkellä polttoaineen hintojen nousu vaikuttaa myös joukkoliikenteen kustannuksiin. Nouseva kustannustaso koettelee samanaikaisesti markkinaehtoisen liikenteen tarjontaa sekä leikkaa Traficomin ostovoimaa ostopalveluliikenteessä. Nykyinen hallituskauden alun jälkeen vakiintunut rahoitustaso ei ole seurannut kustannuksia ja liikenneköyhyys lisääntyy Suomessa. Iän, sairauden tai varallisuuden takia ilman henkilöautoa liikkuvat pärjäävät yhä huonommin samalla kun monet yhteiskunnan peruspalvelut katoavat yhä kauemmas. Joukkoliikenteen rahoitusta olisikin tarkasteltava uudelleen.

SDP:n vaihtoehto

- Pidämme kiinni Liikenne12-suunnitelmassa parlamentaarisesti sovitusta ja esitämme 50 miljoonan euron lisärahoitusta perusväylänpitoon. Kohdistamme 30 miljoonaa rahoituksesta alemmalle tieverkolle ja raaka-ainekuljetusten varmistamiseen.
- Teollisuuden kuljetusten päästöjen vähentämiseksi ja kilpailukyvyn parantamiseksi tulisi selvittää pikaisesti mahdollisuudet hyödyntää raskaampia HCT-kuljetuksia erikseen käyttöön hyväksytyillä reiteillä, joiden kunto sallii kuormat.
- Bioetanolin käyttöä tulisi edistää yhtenä ratkaisuna fossiilisten polttoaineiden hinnannousuun. Valtion muuntotuella voisi olla flexfuel-muutoksia liikkeelle saava vaikutus. Pienelläkin tuella voidaan saada aikaan merkittävä vaikutus.

Turvallinen arki

Turvallisuus on kovia ja pehmeitä tekoja

Vahva sisäinen turvallisuus on keskeinen osa hyvinvoivan yhteiskunnan kantavaa perustaa. Siksi tehokas ja riittävästi resursoitu viranomaistoiminta on välttämätöntä, jotta turvallisuuden tasa-arvo voi toteutua kaikkialla Suomessa.

SDP on toistuvasti korostanut sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimintaedellytyksistä huolehtimista ja rahoituspohjan turvaamista vaalikaudet ylittävällä, kestävällä ja pitkäjänteisellä tavalla. Samalla muistutamme kuntien ja hyvinvointialueiden järjestämien palveluiden toimintaedellytysten turvaamisen tärkeydestä, jotta yhteiskunta pysyy eheänä ja kaikki pidetään mukana. Pitämällä huolta kuntien ja hyvinvointialueiden peruspalveluista tuetaan paitsi ihmisten osallisuutta ja hyvinvointia, myös turvallisuusviranomaisten työtä.

Suomessa on meneillään järjestäytyneen rikollisuuden suhteen murrosaika, jossa uudet, entistä vaarallisemmat ja väkivaltaisemmat toimijat pyrkivät levittäytymään Suomeen. Tämän kehityksen torjuminen on ensiarvoisen tärkeää ja siksi esitämme järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan lisäresursseja. Suomen on asetettava kansalliseksi tavoitteeksi, että olemme järjestäytyneelle rikollisuudelle Euroopan vaikein toimintaympäristö. Tämä tarkoittaa niin viranomaiskyvykkyyksiä, rangaistuksia, järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisia torjuntakeinoja kuin tehokkaan ja esteettömän tiedonkulun varmistamista viranomaisten välillä.

Monet yksittäiset turvallisuusuhat kytkeytyvät laajempiin kokonaisuuksiin, jotka vaikuttavat koko yhteiskuntamme toimintaan. Tämä kehitys on torjuttava, ja siinä avainasemassa ovat turvallisuusviranomaisten, poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen valmiudet. Esimerkiksi satamien häiriöttömän toiminnan varmistaminen uusien järjestäytyneen rikollisuuden muotojen paineessa on paitsi turvallisuus- myös huoltovarmuuskysymys. Esitämmekin lisäresursseja viranomaisille järjestäytyneen rikollisuuden ja jengirikollisuuden määrätietoiseen torjuntaan.

Arjen turva tukee myös kriiseissä

Erityisesti nykyisessä turvallisuustilanteessa on muistettava, että normaaliaikojen viranomaistoimintamme turvaa meitä myös kriisi-, häiriö- ja poikkeustilanteissa. On muistettava, että esimerkiksi varautuminen ja siviiliväestön suojaaminen kytkeytyvät erottamattomasti myös hyvinvointialueiden toimintaan ja rahoitukseen.

Pelastustoimen toimintaedellytykset on turvattava ja pelastustoimen rahoitus varmistettava hyvinvointialueilla tasolla, joka mahdollistaa riittävän henkilöstömäärän, turvalliset työolosuhteet, laadukkaan ja riittävän koulutuksen sekä asianmukaisen kaluston.

Sopimuspalokunnat ovat välttämätön osa pelastustoimea. Niiden merkitys korostuu erityisesti harvaan asutuilla alueilla, joissa ne ovat keskeisessä roolissa avun saatavuuden ja riittävän toimintavalmiuden turvaamisessa. Sopimuspalokuntien toimintaedellytykset, koulutus ja jatkuvuus on turvattava. Lisäksi on tunnistettava niiden merkitys nuorten harrastustoiminnassa ja turvallisuusosaamisen vahvistamisessa.

Turvallinen kotikunta rakentuu toimivista palveluista

Kunnat ovat olleet viime vuodet suurten muutosten keskellä, kun sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut siirtyivät kunnilta hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Uudistuksessa käytännössä puolet kuntien tehtävistä ja rahoituksesta siirtyi hyvinvointialueille ja kuntien toiminnan painopiste muuttui merkittävästi.

Lähes samaan aikaan TE-palvelut siirtyivät valtiolta kuntien ja työllisyysalueiden vastuulle. On erittäin valitettavaa, että hallitus epäonnistui kuntien kannalta tärkeässä valtionosuusuudistuksessa. Kuntien rahoitus tulee saada vastaamaan niiden nykyisiä tehtäviä ja vastuita.

TE-palvelut siirtyivät kunnille tilanteessa, jossa Suomen työttömyystilanne on Euroopan vaikeimpia. Kunnat ovat niiden tehtäväkentän muutoksen myötä erittäin suhdanneherkkiä ja työttömyydestä aiheutuvat sakkomaksut rasittavat niiden taloutta merkittävästi nykyisessä työttömyystilanteessa. Orpon hallituksen epäonnistunut talous- ja työllisyyspolitiikka maksatetaan kunnilla. Sosiaaliturvaleikkausten myötä myös kuntien toimeentulotuen maksuosuudet ovat kasvaneet.

SDP pitää kuntien kannalta keskeisenä, että Suomeen saadaan aikaan talouskasvua ja työpaikkoja. Näin myös kuntien verotulot kasvavat ja työttömyydestä aiheutuvat menot vähenevät. Peruisimme hankintalakiin tehdyt muutokset sidosyksikkösääntelyn eli ns. in-house-uudistuksen ja sen 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimuksen osalta. Tämä helpottaisi kuntien tilannetta huomattavasti, sillä esimerkiksi Kuntaliitto on arvioinut uuden sääntelyn aiheuttavan kunnille satojen miljoonien eurojen kustannukset.

Kuntiin vaikuttavat merkittävästi myös hallituksen tekemät kotoutumisen edistämisen rahoituksen merkittävät leikkaukset. Pidämme perusteltuna sitä, että kotoutujan omaa toimijuutta, vastuuta ja velvollisuuksia vahvistetaan. Onnistunut kotoutuminen edellyttää samanaikaisesti kuitenkin riittäviä ja toimivia palveluja sekä saavutettavia koulutuspolkuja.

Palvelujen piiriin on päästävä nopeasti maahantulon jälkeen. Onnistuneen kotoutumisen keskiössä on mahdollisimman nopea kielenoppiminen sekä työllistyminen. Tämä on sekä yhteiskunnan, kansantalouden että maahan muuttaneen etu. Siksi varmistaisimme kuntien mahdollisuudet järjestää vaikuttavia ja oikea-aikaisia kotoutumisen edistämisen palveluja.

Autamme hätää kärsiviä

Suomeen suuntautuvan maahanmuuton on oltava hallittua, oikeudenmukaista ja yhteiskunnallisesti kestävää. Kiintiöpakolaisuus on kaikkein vaikuttavin tapa kohdentaa kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville, kuten kriisialueiden naisille, lapsille ja perheille. Kiintiöpakolaisina Suomeen saapuvat on jo määritelty pakolaisiksi YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n toimesta.

Suomen pakolaiskiintiön tulee olla 850–1050 pakolaista, mikä vastaa Marinin hallitusohjelman tasoa. Koska pakolaiskiintiöstä päätetään vuosittain valtion talousarvion yhteydessä, tulee Suomen säilyttää mahdollisuus suhteuttaa vastaanotettavien pakolaisten määrä globaaliin pakolaistilanteeseen.

SDP:n vaihtoehto

SDP:n vaihtoehto

- Esitämme lisäresursseja viranomaisille järjestäytyneen rikollisuuden ja jengirikollisuuden torjuntaan.
- Huolehdimme arjen perusturvallisuuden resursseista.
- Hylkäämme hankintalakiin tehdyt muutokset sidosyksikkösääntelyn ja sen 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimuksen osalta.
- Varmistamme kuntien mahdollisuudet järjestää vaikuttavia ja oikea-aikaisia kotoutumisen edistämisen palveluja.

Oikeusturvan on toteuduttava käytännössä

Oikeusturvan on toteuduttava käytännössä

Oikeusvaltion puolustaminen tarkoittaa sitä, että ihmiset saavat oikeutta ja voivat luottaa viranomaisten toimintaan. Rikoksen uhrin on saatava asiansa käsitellyksi, epäillyn on saatava ratkaisu ilman kohtuutonta odotusta ja oikeuden päätösten on toteuduttava käytännössä. Jos käsittely kestää vuosia tai tarvittavaa apua ei saa, luottamus oikeusjärjestelmään heikkenee.

Oikeudenhoitoa koskevissa päätöksissä on katsottava yksittäistä säästökohdetta pidemmälle. Euromäärältään pieni leikkaus voi aiheuttaa merkittävää haittaa oikeusturvalle. Henkilöstön vähentäminen, käsittelyjen viiveet ja tukipalvelujen heikkeneminen kasautuvat samojen ihmisten kannettaviksi. SDP edellyttää, että näitä vaikutuksia arvioidaan tarkemmin. Oikeudenhoidon ongelmia ei voida ratkaista henkilöstön jatkuvalla venymisellä.

Syyttäjien vähentäminen vaarantaa oikeusturvan

SDP pitää syyttäjien määrän vähentämistä nykyisessä ruuhkatilanteessa vakavana oikeusturvariskinä. Syyttäjien työmäärä on kasvanut, ja henkilöstön vähentyminen uhkaa pitkittää asioiden käsittelyä entisestään. Poliisin toiminnan vahvistaminen ei yksin riitä, jos tutkinnasta valmistuvat asiat jäävät odottamaan syyteharkintaa. Turvallisuudesta on huolehdittava koko rikosprosessissa esitutkinnasta seuraamusten täytäntöönpanoon.

Hallituksen vuoden 2027 talousarvioesityksessä keskimääräisen syyteharkinta-ajan tavoitteeksi asetetaan 5,6 kuukautta, kun vuoden 2025 toteuma oli 2,7 kuukautta. Avoimia asioita arvioidaan olevan yli 45 000. Suunta on huolestuttava. SDP:n tavoitteena on käsittelyaikojen lyhentäminen ja ruuhkien vähentäminen. Pitkittyvää odotusta ei pidä hyväksyä oikeudenhoidon pysyväksi tilaksi.

Syyttäjän huolellinen harkinta suojaa sekä rikoksen uhria että epäiltyä. Viiveet voivat vaikeuttaa tapahtumien selvittämistä ja pahimmillaan johtaa siihen, ettei syytettä ehditä nostaa ennen rikoksen vanhentumista. Uhrille tämä voi merkitä sitä, ettei asiaa saada lainkaan tuomioistuimen käsiteltäväksi. Syyteharkinnan on perustuttava lakiin ja näyttöön, eikä henkilöstön puute saa muodostua esteeksi rikosvastuun toteuttamiselle.

Oikeusvaltio voi heikentyä vähitellen myös talouspäätösten seurauksena. Kun laissa tunnustettuja oikeuksia ei pystytä toteuttamaan, ihmisten luottamus lain suojaan ja yhteiskunnan oikeudenmukaisuuteen alkaa murentua. Siksi oikeudenhoidon toimintakyky on otettava vakavasti myös julkista taloutta tasapainotettaessa.

SDP kannattaa viranomaisten yhteistyön parantamista ja menettelyjen sujuvoittamista. Tuomioistuinten, Syyttäjälaitoksen, Oikeuspalveluviraston ja Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa on tarkasteltava yhdessä, jotta ongelmia ei siirretä viranomaiselta toiselle. Uudistusten hyödyistä on saatava näyttöä ennen kuin niiden perusteella tehdään henkilöstösäästöjä. Käsittelyn nopeuttamisessa on samalla huolehdittava työn laadusta ja asianosaisten oikeuksista.

SDP:n vaihtoehdossa peruisimme Syyttäjälaitoksen vuoden 2027 toimintameno- ja tuottavuussäästöt sekä oikeudenhoidon lisärahoituksen vähennykset, jotka ovat yhteensä noin 1,8 miljoonaa euroa. Näin vahvistaisimme syyttäjien mahdollisuuksia hoitaa kasvavaa työmäärää ja ehkäisisimme rikosasioiden käsittelyn pitkittymistä.

Rikoksen uhria ei saa jättää yksin

Rikoksen uhrin on saatava tietoa oikeuksistaan ja tukea niiden käyttämiseen. Avun hakeminen ja rikosprosessiin osallistuminen eivät saa riippua siitä, kuinka paljon ihmisellä on omia voimavaroja tai läheisten tukea. Erityistä huomiota on kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa oleviin uhreihin sekä väkivaltaa kokeneisiin lapsiin ja aikuisiin.

Järjestöjen neuvonta, kriisiapu ja tukihenkilötoiminta auttavat uhria rikosprosessin aikana ja rikoksen seurauksista selviytymisessä. STEA-avustusten leikkaukset vaikuttavat myös näihin palveluihin. Jos oikeusprosessit pitkittyvät samalla, kun järjestöjen mahdollisuudet auttaa heikkenevät, uhri joutuu odottamaan pidempään entistä vähäisemmän tuen varassa.

SDP pitää uhrien tukipalvelujen jatkuvuutta ja alueellista saavutettavuutta tärkeinä. Järjestöjen toimintaedellytyksiä koskevissa päätöksissä on tunnistettava niiden merkitys oikeusturvan toteutumiselle. Palveluja on tarkasteltava kokonaisuutena riippumatta siitä, minkä hallinnonalan kautta ne rahoitetaan. Uhrin kannalta olennaista on, että apua saa silloin, kun sitä tarvitsee.

Toimiva ulosotto kuuluu oikeusturvaan

Ulosotossa on huolehdittava sekä velallisen että velkojan oikeuksista. Ulosottolaitoksen esille nostama pitkäaikainen rahoitusvaje ja kasvava työmäärä on otettava vakavasti. Tehtävien ja voimavarojen tulee olla tasapainossa.

Pakotteiden täytäntöönpanon vaikutuksia ulosoton muihin tehtäviin on seurattava. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta sekä rikoshyödyn takaisin saaminen eivät saa jäädä uusien tehtävien varjoon.

SDP korostaa ulosottomaksujen kohtuullisuutta. Taloudellisissa vaikeuksissa olevien velallisten maksurasituksen kasvattaminen ei ole kestävä ratkaisu viranomaisen rahoitusongelmiin. Ulosoton on toimittava asianmukaisesti ja ennakoitavasti molempien osapuolten kannalta.

SDP:n vaihtoehto

- Puolustamme riippumatonta ja toimivaa oikeudenhoitoa. Edellytämme, että säästöjen ja uudistusten yhteisvaikutukset oikeusturvaan arvioidaan.
- Pidämme syyttäjien vähentämistä nykyisessä ruuhkatilanteessa vakavana oikeusturvariskinä. Tavoittelemme käsittelyaikojen lyhentämistä ja jutturuuhkien vähentämistä.
- Tuemme oikeusketjun yhteistyön parantamista ja menettelyjen sujuvoittamista asianosaisten oikeuksista huolehtien. Henkilöstösäästöjä ei pidä perustaa oletuksiin uudistusten tulevista hyödyistä.
- Korostamme rikosten uhrien tukipalvelujen jatkuvuutta ja alueellista saavutettavuutta. Järjestöleikkausten vaikutukset uhrien asemaan on huomioitava osana oikeudenhoidon kokonaisuutta.
- Pidämme tärkeänä ulosoton tehtävien ja voimavarojen tasapainoa, maksujen kohtuullisuutta ja henkilökohtaisen palvelun saatavuutta.
- Edellytämme pakotetehtävien vaikutusten seurantaa, jotta myös ulosoton muut tehtävät, talousrikollisuuden torjunta ja rikoshyödyn takaisin saaminen tulevat asianmukaisesti hoidetuiksi.
- Peruisimme Syyttäjälaitoksen säästöt ja lisärahoituksen vähennykset, yhteensä 1,8 miljoonaa euroa.

Investoimme Suomen puolustukseen ja puolustajiin

Suomen puolustusta tulee kehittää vastaamaan muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön haasteisiin, mikä edellyttää tulevina vuosina merkittäviä investointeja. Suomi on sitoutunut täyttämään Natossa yhteisesti sovitun tavoitteen puolustusmenojen nostamisesta 3,5 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2035 mennessä.

Pidämme välttämättömänä puolustuksen resurssien kasvattamista, jotta Suomessa voidaan tehdä riittävät investoinnit Suomen puolustuksen samoin kuin Naton yhteisen pelotteen ja puolustuksen vahvistamiseksi. Pidämme myös tärkeänä, että eurooppalaiset Nato-liittolaisemme pääsevät yhdessä sovittuihin tavoitteisiin ja että Euroopan unionissa tehdään toimia Euroopan puolustuksen ja puolustusteollisen pohjan vahvistamiseksi.

Kannamme huolta siitä, että puolustukseen käytettävät menot suhteessa BKT:hen eivät Orpon hallituksen kaudella merkittävästi kasva. Puolustusministeriön hallinnonalan menot ovat 2,6 prosenttia BKT:sta vuonna 2027. Nousu ei ole ollut merkittävää tällä hallituskaudella, sillä 2,5 prosentin taso saavutettiin jo Marinin hallituksen päätöksillä vuonna 2023. Sotilaalliseen maanpuolustukseen käytettävä rahoitus on sekä ensi vuonna että kuluvana vuonna matalampi kuin vuonna 2025.

Ensi kevään vaalien jälkeen valittavalle hallitukselle jääkin suuri paine puolustusmenojen huomattavaan kasvattamiseen. Puolustusmenoja kasvatettaessa on samalla pystyttävä huolehtimaan ihmisten arjen turvallisuudesta ja tärkeiden palveluiden jatkuvuudesta myös tulevaisuudessa.

Maanpuolustustahdosta on pidettävä kiinni

Talousarvioesityksessään hallitus laittaa liikkeelle 1,3 miljardin lisätilausvaltuudet puolustusmateriaalihankintoihin. Samalla kuitenkin puolustusvoimien toimintamenot ovat jopa hieman laskemassa. Tämä on valitettava suunta. Investointeja Suomen puolustukseen tulisi tehdä mahdollisimman etupainotteisesti huomioiden paitsi materiaalihankinnat myös muut tarpeelliset panostukset.

Suomen puolustuksen perustana ovat myös Nato-jäsenenä vahva kansallinen puolustuskyky, yleinen asevelvollisuus, laaja ja koulutettu reservi sekä korkea maanpuolustustahto. Asevelvolliset, puolustusvoimien henkilöstö ja reserviläiset ovat tärkeä puolustuskyvyn voimavara. Henkilöstö on avainroolissa niin Puolustusvoimien suorituskyvyn, asevelvollisten ja reserviläisten kouluttamisen kuin koko puolustuksen toteuttamisen näkökulmasta.

Kannamme huolta henkilöstömäärän riittävyydestä ja henkilöstön työssäjaksamisesta nykyisessä toimintaympäristössä. On tärkeää, että puolustusselonteossa linjattu 1 500 henkilötyövuoden lisäys saadaan toteutettua mahdollisimman ripeästi. Näin pystytään parhaalla mahdollisella tavalla sekä vastaamaan toimintaympäristön haasteisiin että tukemaan henkilöstön työssäjaksamista.

Yleinen asevelvollisuus on keskeinen osa Suomen puolustusratkaisua, sillä sen avulla luodaan laaja ja koulutettu reservi, joka mahdollistaa koko maan puolustamisen. Pidämme tärkeänä, että yleisen asevelvollisuuden arvostuksesta pidetään huolta myös jatkossa. Jotta

asevelvollisille voidaan edelleen varmistaa hyvä palveluskokemus, tulee huolehtia siitä, että varusmiehet saavat ammattitaitoista koulutusta, että kasarmit ovat kunnossa ja että asevelvollisille kuuluvat taloudelliset etuudet ovat asianmukaisella tasolla. Siksi esitämme kaikkien varusmiesten päivärahojen kaksinkertaistamista.

Varusmiespalvelus merkitsee nuorelle useiden kuukausien keskeytystä opiskeluun, työssäkäyntiin ja oman taloudellisen tulevaisuuden rakentamiseen. On tärkeää huolehtia arvokasta tehtävää suorittavien varusmiesten taloudellisesta tukemisesta. Se vahvistaa myös maanpuolustustahtoa. Maanpuolustusvelvollisuuden täyttäminen ei saa muodostua nuorelle kohtuuttomaksi taloudelliseksi rasitteeksi.

Kiinnitämme myös huomiota kertausharjoitusten merkitykseen reserviläisten osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Hallituksen talousarvioesityksen mukaan vuoden 2027 määrärahoilla pystyttäisiin kouluttamaan 25 000 reserviläistä, kun tavoitteena tulisi olla noin 30 000. On välttämätöntä, että kertausharjoitusten määrää kyetään nostamaan turvallisuustarpeiden edellyttämälle tasolle.

Vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta täydentää yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Siksi sen toiminta-edellytyksistä on tärkeää huolehtia etenkin nykyisessä turvallisuustilanteessa. Kiinnostus vapaaehtoista maanpuolustustoimintaa kohtaan on kasvanut, ja erityisesti Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) määrärahapaineet ovat viime aikoina kasvaneet niin lisääntyneen kysynnän kuin myös yleisen kustannustason nousun myötä. Tässä valossa onkin kestämätöntä, että hallituksen talousarvioesityksessä maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen tukemiseen esitetään jälleen noin miljoona euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden talousarviossa, vaikka tarpeet ovat kasvaneet.

Pidämme tärkeänä turvata MPK:lle ja muille vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille riittävä rahoitus jo talousarvioesityksessä, jotta rahoitus on paremmin ennakoitavissa. Kyseessä on koko puolustusbudjetin näkökulmasta pieni summa, mutta sillä on valtavan tärkeä merkitys vapaaehtoisen maanpuolustuksen toiminnan varmistamiselle.

Kotimaisen puolustusteollisuuden toimintaedellytysten määrätietoinen kehittäminen ja uusien innovaatioiden tukeminen sekä jalostaminen on vallitsevassa tilanteessa ensiarvoisen tärkeää paitsi kansallisen puolustuksemme ja sotilaallisen huoltovarmuutemme turvaamiseksi myös kansantalouden näkökulmasta.

Puolustusmenoja kasvatettaessa on aivan keskeistä, että hankintoja tehdään Suomesta silloin, kun se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista. Samaan aikaan on myös pystyttävä edistämään suomalaisen puolustusteollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä. Mahdollisimman suuren lisäarvon tuottamiseksi kiinnitämme huomiota myös ennen kaikkea TKI-toiminnan tärkeyteen sekä kaksikäyttöteknologian kehityspotentiaaliin.

Venäjän täysimittainen hyökkäys Ukrainaan jatkuu viidettä vuotta. Niin kauan kuin sota jatkuu, Ukrainan tukea tulee jatkaa. Tämä on keskeistä koko Euroopan turvallisuuden näkökulmasta. Erityisen suuri tarve on puolustusmateriaalille, jota Suomi on tähän mennessä toimittanut Ukrainalle 3,6 miljardin arvosta. Suomen on jatkettava määrätietoisesti Ukrainalle annettavaa materiaali- ja koulutustukea samaan tapaan kuin tähänkin asti.

SDP:n vaihtoehto

- Esitämme kaikkien varusmiesten päivärahojen kaksinkertaistamista.
- Kertausharjoitusten määrä on nostettava turvallisuustarpeiden edellyttämälle tasolle.
- MPK:lle ja muille vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille olisi syytä turvata riittävä rahoitus jo talousarvioesityksessä ennakoitavuuden parantamiseksi.
- Puolustusmenoja kasvatettaessa hankintoja on tehtävä Suomesta silloin, kun se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista. Samalla on edistettävä suomalaisen puolustusteollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä.

Suomi edistää vakautta ja rauhaa yhteistyöllä

Kansainvälistä toimintaympäristöä leimaa suurvaltakilpailu, monenkeskisen ja sääntöpohjaisen järjestelmän kyseenalaistaminen sekä Euroopan muuttunut turvallisuusympäristö. Myös epävakaa tilanne Lähi-idässä, ilmastonmuutos, luontokato, monimuotoiset hybridiuhat ja teknologiakehityksen kytkeytyminen osaksi valtapolitiikkaa näkyvät ajassamme.

Suomi vastaa kansainvälisiin kehityskulkuihin ja globaaleihin haasteisiin osana Euroopan unionia ja Yhdistyneitä kansakuntia, rakentamalla kumppanuuksia ja vaikuttamalla edustustoverkkonsa kautta. Puolustusliitto Naton jäsenyyden lisäksi Suomi osallistuu muihin eri puolustusyhteistyömuotoihin.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on oltava sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän ja monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen. Suomen on tuettava keskeisten tuomioistuimien kuten kansainvälisen tuomioistuimen ja kansainvälisen rikostuomioistuimen työtä. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan on pohjauduttava ihmisoikeusperustaisuuteen. Ukrainan tukemista on jatkettava maan käydessä puolustustaistelua Venäjää vastaan. Venäjältä on edellytettävä vastuuvelvollisuutta hyökkäyssotansa aiheuttamista tuhoista. Venäjän jäädytettyjä varoja on käytettävä Ukrainan tukemiseen ja jälleenrakentamiseen.

Suomen on edellytettävä kansainvälisen oikeuden noudattamista johdonmukaisesti. Osana kampanjaa YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2029–2030 Suomen on toimittava vahvasti kansainvälisen oikeuden, ihmisoikeuksien ja rauhanvälityksen puolesta. Osallistumalla kansainväliseen kriisinhallintaan Suomi edistää vakautta ja turvallisuutta. Vakauden ja rauhan rakentamisessa on tärkeää yhteensovittaa diplomatia, humanitaarinen apu, kehitysyhteistyö, rauhantyö ja kriisinhallinta.

Kestävä kehitys vaatii eri rahoitusmuotoja

Vuoden 2027 talousarvioesityksessä hallitus ehdottaa vähennettäväksi keväällä 2026 tehdyn päätöksen mukaisesti 35 miljoonaa euroa kehityspoliittisista lainoista ja sijoituksista. Vuonna 2027 kehityspoliittisten lainojen ja sijoitusten määrärahat olisivat siten noin 35 miljoonaa euroa. Kuluvalla kehyskaudella laina- ja sijoitusmuotoiseen kehitysrahoitukseen on kohdistettu merkittäviä vähennyksiä ja kehityspoliittisten lainojen ja sijoitusten määrärahatasoa on leikattu 75 prosenttia.

Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan erilaisia rahoitusratkaisuja. Kehityspoliittiset lainat ja sijoitukset eroavat lahjamuotoisesta kehitysavusta siinä, että niissä on tuotto- ja palaumaodote. Vipuvaikutuksen kautta pyritään saamaan liikkeelle yksityistä ja julkista rahoitusta kestävää kehitystä edistäviin toimiin. Samalla voidaan vahvistaa suomalaisten yritysten läsnäoloa kehittyvillä markkinoilla. Lahjamuotoinen kehitysapu ja kehityspoliittiset lainat ja sijoitukset eivät ole toisiaan poissulkevia.

Lisäisimme 35 miljoonaa euroa kehityspoliittisiin lainoihin ja sijoituksiin. Kehityspoliittisia lainoja ja sijoituksia on ohjattava kohteisiin, jotka eivät lisää valtiontalouden alijäämää ja joilla on myös palaumaodote. Ilmastonmuutos on keskeisempiä kansainvälisiä haasteita ja siksi on tärkeää, että kehityspoliittisia lainoja ja sijoituksia ohjataan ilmastorahoitukseen – ilmastonmuutoksen torjumiseen ja siihen sopeutumiseen.

Kehityspolitiikan tavoitteena on oltava köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä kestävän kehityksen edistäminen. Kumppanimailla on oltava vastuu tulevaisuudestaan ja yhteiskuntiensa kehittämisestä. Kehitysyhteistyöllä on vahvistettava kumppanimaiden institutionaalisia rakenteita. Teknisen tason yhteistyöllä

on tuettava esimerkiksi vero- ja oikeusjärjestelmän kehittämistä ja korruption torjumista, jotka ovat keskeisiä vakauden ja kestävän kehityksen kannalta.

Suomen edustustoverkkoa on kehitettävä suunnitelmallisesti

Edustustoverkon kautta Suomi vaikuttaa kansainvälisesti ja edistää ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteitaan. Edustustoverkkoa on kehitettävä strategisesti ja suunnitelmallisesti vastaamaan muutoksiin kansainvälisessä toimintaympäristössä. Tämä edellyttää arviointia, millä alueilla ja missä maissa Suomen läsnäoloa on tarkoituksenmukaista ja perusteltua vahvistaa. Tavoitteena on lisätä Suomen vaikuttavuutta, rakentaa kaupallistaloudellisia suhteita, tukea suomalaisyrityksiä kansainvälistymisessä ja edistää vientiä.

Niin rajallisten resurssien kuin vaikuttavuuden näkökulmasta on entistäkin tärkeämpää etsiä Suomen ulkopolitiikan eri osa-alueiden, kuten kehitys- ja kauppapolitiikan, synergiamahdollisuuksia. Edustustojen toiminnoissa on yhdistettävä tiiviimmin diplomatian, viennin ja investointien edistäminen sekä strategisten kumppanuuksien rakentaminen. Suomella on esimerkiksi merkittävää osaamista puhtaassa energiassa, energiatehokkuudessa, kiertotaloudessa, ympäristöteknologiassa ja vesialalla. Nämä on integroitava järjestelmällisemmin osaksi vientiä.

Suomi on kansainvälisesti tunnettu kokonaisturvallisuusmallistaan. Kokonaisturvallisuuden osaaminen on valtavirtaistettava ja tehtävä vientikonseptiksi. Tämä tehdään muodostamalla eri ministeriöiden, yritysten sekä tutkimus- ja koulutustoimijoiden yhteisiä kansainvälisiä kokonaisuuksia, joiden avulla voimme viedä maailmalle Suomen kokonaisturvallisuusosaamista. Suomella on myös arktista osaamista, joka tulee nostaa nykyistä vahvemmin osaksi Suomen ulkopolitiikkaa ja taloudellisia ulkosuhteita. Lisäksi pohjoismaista osaamista, teknologiaa ja yrityksiä on vietävä nykyistä järjestelmällisemmin yhdessä kansainvälisille kasvumarkkinoille.

SDP:n vaihtoehto

- Lisäämme 35 miljoonaa euroa kehityspoliittisiin lainoihin ja sijoituksiin. Kehityspoliittisia lainoja ja sijoituksia on ohjattava kohteisiin, jotka eivät lisää valtiontalouden alijäämää ja joilla on myös palaumaodote.
- Edustustoverkkoa on kehitettävä strategisesti ja suunnitelmallisesti, jotta Suomen vaikuttavuutta voidaan vahvistaa. On edistettävä kaupallistaloudellisten suhteiden rakentamista sekä suomalaisyritysten vientiä ja kansainvälistymistä.
- Kokonaisturvallisuusosaaminen on valjastettava vientikonseptiksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Parempi huominen

SDP pitää kiinni ilmastotavoitteesta

SDP on suomalaisen elinkeinoelämän tavoin sitoutunut EU:n ja Suomen ilmastotavoitteisiin sekä Pariisin ilmastosopimuksen mukaiseen ilmastopolitiikkaan. Orpon hallituskaudella ilmasto- ja luontopolitiikkaa on laiminlyöty. Päästöjä kasvattavia kotimaisia toimia on tehty vastoin sitoumuksia. Vihreää siirtymää vaikeutetaan esimerkiksi uusilla rajoituksilla tuuli- ja aurinkovoiman tuotantoon. Vaalikaudella uudistetut ilmastosuunnitelmat eivät vastaa ilmastolain tavoitteita.

Hiilineutraaliuden saavuttaminen edellyttää samanaikaisesti suurempia päästövähennyksiä useilla sektoreilla, maankäyttösektorin nettonielun vahvistamista sekä teknologisten hiilinielujen käyttöönottoa. Hallituksen ilmastopolitiikka ei tarpeeksi vaikuttavasti edistä näitä tavoitteita ja toimii monelta osin jopa päinvastaiseen, päästöjä kasvattavaan suuntaan. Orpon hallituskaudesta onkin tullut Suomen ilmasto- ja luontopolitiikan historiassa taantumuksen vaalikausi, jota leimaavat laiminlyönnit, välinpitämättömyys sekä tieteen ja asiantuntijatiedon sivuuttaminen.

SDP:n mielestä niukkenevat resurssit on kohdennettava kaikkein vaikuttavimpiin päästövähennys- ja hiilinielutoimiin. Lisäksi pitää arvioida myös toimettomuuden kustannukset sekä päästöjä lisäävät toimet. Huomio on kohdistettava rakenteellisiin uudistuksiin, lainsäädännön kehittämiseen ja vakauttamiseen sekä fossiilitaloutta ylläpitävien tukien, erityisesti verotukien karsimiseen.

Ilmastopolitiikassa on painotettava toimia, jotka luovat työtä, osaamista ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia koko maahan ja näin vahvistavat päästövähennysten rinnalla julkista taloutta. Ilmasto- ja luontokriisin ratkaiseminen tulee yhdistää talouskasvuun, työllisyyteen ja teollisuuden uudistumiseen. Ilmastopolitiikka on sekä turvallisuus- että huoltovarmuuspolitiikkaa. Ilmastotoimia tulisikin tarkastella vahvemmin investointi-, kilpailukyky- ja huoltovarmuusnäkökulmista.

Vihreää siirtymää tulee vauhdittaa investoinneilla puhtaaseen energiaan, vähäpäästöiseen teollisuuteen, uusiin teknologioihin sekä kestävään infrastruktuuriin. Tavoitteena on oltava investointeja houkutteleva Suomi ja samalla on vahvistettava kotimaista arvonluontia, osaamista ja työpaikkoja. SDP korostaa, että päästövähennysten, teknologisen kehityksen ja vihreiden investointien tulee kulkea käsi kädessä kilpailukykyisen talouden rakentamisen kanssa. Julkisen vallan tehtävänä on luoda ennustettava toimintaympäristö, investointeja tukeva sääntely sekä tarvittaessa osallistua hankkeiden mahdollistamiseen.

Vihreän siirtymän on tapahduttava luonnon kantokyvyn rajoissa ja samalla on pysäytettävä luontokato. Investointien hyötyjen on jakauduttava oikeudenmukaisesti eri alueiden, yritysten ja kansalaisten kesken, jotta siirtymä on sosiaalisesti kestävä. SDP näkee, että myös energia-, liikenne-, data- ja vesihuoltoinfrastruktuuriin on panostettava, jotta vihreä kasvu voi toteutua. Julkisia investointeja voidaan käyttää vipuna yksityisille investoinneille ja uusien teknologioiden käyttöönotolle.

SDP haluaa rakentaa hiilineutraalia Suomea, jossa ilmasto- ja luontotavoitteet, taloudellinen kasvu, hyvinvointi ja teollinen kilpailukyky vahvistavat toisiaan. Kotimaisin toimin ei tule luoda lisäesteitä esimerkiksi uusiutuvan energian investoinneille.

Datakeskusten vastuullisuus on varmistettava

Kestävästi toteutetut datakeskusinvestoinnit ovat SDP:n mielestä tervetulleita Suomeen. Datakeskusinvestointien tulee synnyttää Suomeen työtä, osaamista ja uutta taloudellista toimintaa.

Fingridin mukaan hankkeet, jotka ovat jo sopineet liittymisestä sähköverkkoon, kasvattaisivat toteutuessaan täydessä laajuudessaan Suomen sähkönkulutusta 40 prosenttia seuraavina vuosina. Sähköjärjestelmää ei ole mitoitettu näin suurelle kasvulle. Hankkeiden nopeasti kasvanut mittakaava edellyttää lisäksi lainsäädännön päivittämistä.

Kasvava sähkön kysyntä voidaan sovittaa yhteen uuden sähköntuotannon rakentamisen kanssa, mutta tämä tarkoittaa, ettei puhtaan energian investointeja jarruteta kotimaisella lisäsääntelyllä esimerkiksi tuulivoimaloiden osalta. SDP haluaa, että tuulivoimainvestoinnit myös itäiseen Suomeen mahdollistetaan.

Datakeskusinvestointien energiatehokkuus on varmistettava ja niiltä on vaadittava osallistumista sähkönkulutuksen joustoihin sekä uuden tuotannon rakentamiseen. Yksi selvitettävä vaihtoehto on kerätä datakeskuksilta ennakkoon hintasuojamaksua, jolla kompensoitaisiin sähkön hintaa kotitalouksille. Maksu olisi pienempi, jos maksaja rakentaa Suomeen uutta sähköntuotantoa tai sähkövarastoja tai pystyy vähentämään kulutustaan silloin, kun sähköstä on pulaa. Tämä vahvistaisi myös julkista taloutta. Datakeskusten varavoiman päästöttömyydestä ja käyttöönotosta ylikysynnän aikana on luotava pelisäännöt.

Sähkömarkkinalain uudistaminen, etusijaperiaate ja liityntäehdot luovat pohjan pitkän tähtäimen sähköverkkostrategialle. Yhteiskunnan on voitava ohjata selkein säännöin ja ehdoin datakeskusten sijoittumista ja toimintaa, varattava liitynnät riittävän pitkälle edenneille hankkeille ja tiedettävä todellisen tehontarpeen arviot yleisellä tasolla. Datakeskusrekisteri on päivitettävä vähintään kuukausittain.

Datakeskusten hukkalämpö tulee ottaa talteen ja hyödyntää kaukolämmössä, mikä vähentää päästöjä ja fossiilisen lämmityksen tarvetta. SDP:n esittämä maankäytön muutosmaksu ja ekologisen kompensaation laajentaminen ovat keinoja vähentää ilmasto- ja luontohaittoja myös datakeskusten osalta. Lisäksi datakeskuksilta tulisi vaatia ympäristövaikutusten arviointia. Näin varmistettaisiin, että nopeasti kasvaneen kokoluokan hankkeiden vaikutukset ympäristöön, ihmisten elinoloihin ja yhdyskuntarakenteeseen arvioidaan riittävän varhaisessa vaiheessa ja yhdenmukaisin perustein koko maassa.

Datakeskuksiin liittyy myös siirtolinjojen rakentamisen merkittävä ympäristövaikutus, joten datakeskuksiin ei pidä soveltaa rakennuslain puhtaan siirtymän hankkeiden poikkeusta. SDP säilyttäisi myös maakuntakaavan ohjaavan vaikutuksen alueidenkäyttölaissa. Näin myös datakeskusten sijoittumisen ohjaaminen ylikunnallisesti olisi tehokkaampaa.

Ekologista kompensaatiota tulee SDP:n mielestä laajentaa. Ekologinen kompensaatio liittyy datakeskusrakentamiseen silloin, kun hankkeen toteuttaminen aiheuttaa luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä, esimerkiksi metsien, soiden tai muiden arvokkaiden elinympäristöjen häviämistä. Ekologisen kompensaation tarkoituksena on hyvittää nämä luontohaitat parantamalla tai suojelemalla luonnonarvoja muualla. Suomessa ekologinen kompensaatio on luonnonsuojelulaissa ensisijaisesti vapaaehtoinen menettely, jota voidaan

käyttää vasta sen jälkeen, kun haittoja on ensin pyritty välttämään ja minimoimaan.

Vihreää siirtymää on edistettävä myös kuntien maankäytössä. On tärkeää varmistaa vihreiden investointien toteutuminen kuntien elinvoimaisuuden parantamiseksi ja osana niiden ilmastotyötä. SDP ehdottaa myös datakeskusosaamisen ohjelmaa, jonka kustannuksiin, harjoittelupaikkojen luomiseen sekä laitteisiin alan yritykset osallistuisivat.

Nuorille on lisättävä aloituspaikkoja sähkö- ja automaatiotekniikkaan kaikkialla, missä siihen on mahdollisuus. Otetaan käyttöön tehokas muuntokoulutus ja oppisopimus alanvaihtajille ja työttömille. Saatetaan Kajaanin ja Kotkan–Haminan oppilaitosten erityisosaaminen koko maan käyttöön. Lisäksi SDP korostaa, että datakeskusten työmailla on noudatettava suomalaisia työehtoja ja lakeja. Verot on maksettava asiaankuuluvasti. Tätä on valvottava tehokkaasti ja mahdollisiin rikkomuksiin puututtava.

Maankäytön muutosmaksu hillitsemään metsäkatoa

Luontoarvoltaan arvokkaiden suojeltavien metsä- ja vesistöalueiden määrän lisääminen on vaikuttava keino parantaa luonnon tilaa. Tavoitteena on oltava maankäytön ohjaaminen tehokkaammaksi ja luontoarvot paremmin huomioivaksi. Yksi keino on maankäytön muutosmaksun käyttöönotto tilanteissa, joissa metsämaata otetaan muuhun käyttöön.

Maankäytössä on tavoiteltava tilannetta, jossa poliittisin keinoin ohjataan taloudellista toimintaa alueille, joissa se on kustannuksesta huolimatta taloudellisesti kannattavaa. Esimerkiksi voimalarakentamista olisi viisasta ohjata metsistä jouto- ja kitumaille.

SDP:n vaihtoehto

SDP:n vaihtoehto

- Datakeskusten yhteiskunta- ja ympäristövastuun toteutuminen on varmistettava.
- Selvitämme datakeskuksien hintasuojamaksun käyttöönottoa ja säilytämme maakuntakaavan ohjaavan vaikutuksen alueidenkäyttölaissa. Näin myös datakeskusten sijoittumisen ohjaaminen on tehokkaampaa.
- Otamme käyttöön maankäytön muutosmaksun ensivaiheessa rakentamisen alle jäävillä alueilla. Näin hillitään metsäkatoa esimerkiksi datakeskusrakentamisen alta ja vähennetään metsäkadosta johtuvia ilmastopäästöjä.
- Laajentaisimme ympäristövaikutusten arvioinnin koskemaan myös datakeskuksia.
- Teemme luonnonsuojelulain ekologisesta kompensaatiosta velvoittavaa vapaaehtoisuuden sijaan ja luomme näin edellytyksiä luonnonarvomarkkinoille.
- Edistämme päästöttömän sähkön tuotantoa Suomessa.
- Puramme kotimaiset esteet päästöttömän sähkön tuotannolta ja pidättäydymme säätämästä uusia. Näin takaamme kuluttajille kohtuuhintaisen sähkön myös tulevaisuudessa.

Suomen arvokas luonto on suojeltava

SDP on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen. Luontokadon torjunnassa tärkeää on sekä elinympäristöjen että uhanalaisten lajien suojelu. METSO-ohjelman riittävä rahoitus on turvattava ja sen rinnalle on kehitettävä uusia rahoitusmekanismeja. SDP tavoittelee valtion omistamien vanhojen metsien suojelemista.

SDP näkee ilmastonmuutoksen torjunnan ja luonnon monimuotoisuuden ihmisten hyvinvoinnin, yhteiskunnan kestävyyden ja talouden sekä yritystoiminnan elintärkeänä pohjana. Tiukatkin ilmasto- ja ympäristötavoitteet on mahdollista saavuttaa yritysten kilpailukyky ja kansalaisten ostovoima säilyttäen Suomessa ja Euroopassa, mutta politiikkaohjauksen on oltava johdonmukaista ja ennakoitavaa. Alueelliseen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen on kiinnitettävä toimeenpanossa jatkuvaa huomiota.

HELMI-elinympäristöohjelman tavoitteet eivät ole edenneet suunnitellussa aikataulussa. Ohjelman periaatepäätöksessä ohjelman kokonaiskustannuksiksi arvioitiin noin 423 miljoonaa euroa, eli noin 42,3 miljoonaa euroa vuodessa. HELMI-ohjelma on METSO-ohjelman ohella keskeinen instrumentti EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja ohjelman rahoituksessa olisi syytä varautua lisääntyviin ennallistamistoimiin.

SDP kannattaa uusia, yhä vaikuttavampia toimia luontokadon hillintään. Ekologista kompensaatiota tulee tehostaa ja laajentaa. Luonnonarvomarkkinoiden syntyä on vauhditettava ja sen esteitä purettava. SDP haluaa voimaan ilmastolain kaltaisen luontolain turvaamaan luonnon monimuotoisuutta ja kokoamaan yhteen toimia ja tietopohjaa. Lisäksi tarvitaan maankäytön muutosmaksu hillitsemään ilmastopäästöjä esimerkiksi rakentamisessa.

SDP:n mielestä metsälakia tulee uudistaa ilmasto- ja luontotavoitteita tukevaksi yhteistyössä metsäteollisuuden kanssa alan toimintaedellytykset turvaten. Monimuotoiset ja ilmaston lämpenemistä yhä paremmin kestävät metsät luovat pohjan luonto- ja ilmastotavoitteet huomioivalle metsäteollisuudelle. Biomassan käyttöä energiantuotannossa tulee hillitä uudistamalla energiaverotusta pitkäjänteisesti ja ohjaamalla runkopuu jalostukseen polton sijaan.

SDP:n toimet ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjumiseksi

- Pidämme kiinni Suomen vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteesta. Tavoite voidaan saavuttaa talouden ja hyvinvoinnin kasvun ohella.
- Teemme talouskasvua ja julkisen talouden vahvistamista tukevia ilmastotoimia sekä lainsäädäntömuutoksia.
- Puutumme fossiilitaloutta ylläpitäviin verotukiin: lakkautamme turpeen verotuen.
- Edistämme päästöttömän sähkön tuotantoa Suomessa.
- Polttoon perustuvan energiatuotannon verotukia tulee maltillistaa pitkäjänteisellä ja kestävällä ohjelmalla koskien kaikkea polttoa.
- Säädämme vahvan luontolain, joka turvaa luonnon monimuotoisuutta ilmastolain tapaan.
- Vahvistamme HELMI- ja METSO-suojeluohjelmien resursseja.
- Tavoittelemme valtion omistamien vanhojen metsien suojelemista.
- Päivitämme metsälain tukemaan ilmasto- ja luontotavoitteita.
- Uudistamme vesilain purojen ja vaelluskalojen suojelun tehostamiseksi.
- Teemme luonnonsuojelulain ekologisesta kompensaatiosta velvoittavaa vapaaehtoisuuden sijaan ja luomme näin edellytyksiä luonnonarvomarkkinoille.
- Vahvistamme vesiensuojelua ja NOUSU-ohjelmaa.
- Laajennamme lahjoitusten verovähennysoikeutta koskemaan myös ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöjä.

Kohti parempaa maatalouspolitiikkaa

SDP:n tavoite maatalouspolitiikassa on selkeä. Tarvitaan kannattava ja uudistuva suomalainen ruoantuotanto, jossa aktiivinen viljelijä saa reilun korvauksen työstään, yhteiset varat kohdentuvat vaikuttavasti ja huoltovarmuus vahvistuu koko ketjussa pellolta pöytään.

Julkiset varat on kohdennettava nykyistä vaikuttavammin tiloille, jotka tuottavat ruokaa, investoivat, työllistävät ja kantavat tuotannon riskit. Näennäisviljelyyn on puututtava, mutta viljelijöitä vastakkain asettamatta. Samalla ruokaketjun valtasuhteet on korjattava: viljelijän tulon on tultava nykyistä enemmän markkinoilta.

Maataloustukia on uudistettava ja tuottamattomat tukikohteet on selvitettävä. Maatalouden tuet on kohdennettava aktiiviseen tuotantoon, kriisien hoitoon ja tukien ehtoja on tarkennettava ajantasaisen tiedon perusteella. Akuuteissa kriiseissä, kuten nyt afrikkalaisen sikaruton torjunnassa, tarvitaan määräaikaisia, tarkasti rajattuja ja aktiiviseen tuotantoon kohdennettuja toimia ja laadukasta tiedonkulkua.

Nuorille viljelijöille on luotava ennustettava näkymä tulevaisuuteen. Investointirahoitus, sukupolvenvaihdokset, tutkimus ja kehitys, kasvinjalostus sekä uudet teknologiat on koottava pitkäjänteiseksi kokonaisuudeksi. Investointien on myös tuettava vaikuttavia ympäristötoimia, kuten aidosti hiiltä sitovaa talviaikaista kasvipeitteisyyttä.

Viljelijän on saatava suurempi osuus ruoan hinnasta. Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivaltaa on vahvistettava, epäreiluihin kauppatapoihin on puututtava tehokkaasti ja hintojen läpinäkyvyyttä on lisättävä. Hallituksen on varmistettava, että elintarvikemarkkinalain uusia välineitä käytetään ja niiden vaikutuksia seurataan heti. Myös vähittäiskaupan keskittynyttä markkina-asemaa on arvioitava kilpailulainsäädännön keinoin.

Kotimainen ruoka on vietävä huoltovarmuuden ytimeen. Julkisissa hankinnoissa on painotettava laatua, kotimaisuutta, lähiruokaa ja huoltovarmuutta pelkän hinnan sijaan. Hankintalaki tulee uudistaa niin, että se tukee kuntien toimivia hankintaketjuja eikä heikennä pienten tuottajien pääsyä kuntien ruokapalveluihin.

Omavaraisuutta tarvitaan myös tuotantopanoksiin. Pelto ei yksin takaa omavaraisuutta, jos lannoitteet, energia ja valkuaisrehut ovat tuonnin varassa. Suomen on vahvistettava proteiiniomavaraisuutta, vähennettävä riippuvuutta fossiilisista ja ulkomaisista raaka-aineista sekä vauhditettava puhtaan ammoniakin kotimaista tuotantoa. Vihreät investoinnit ovat samalla ilmasto-, kilpailukyky- ja huoltovarmuustoimia.

Suomi tarvitsee pysyvän kasvuohjelman elintarvikejalostukselle ja korkean lisäarvon ruokaviennille. Vientiä ei voida rakentaa lyhyiden hankkeiden varaan, vaan seuraavan hallituksen on tehtävä siitä osa maatalouden kannattavuuden, uudistumisen ja alueellisen elinvoiman vahvistamista.

SDP turvaa teollisuuden puun saantia

Metsäteollisuuden puuraaka-aineen saatavuus täytyy varmistaa kestävästi. Käyttämätön keino on kannustaa kuolinpesiä, joihin kuuluu maa- tai metsätiloja, suorittamaan omaisuuden jako määräajassa.

SDP esittää, että lainsäädännössä asetettavalla määräajalla kannustetaan metsä- ja maatalousmaata sisältäviä kuolinpesiä siirtämään nämä ripeästi pois kuolinpesästä tai jakamaan pesä nopeasti. Muissa Pohjoismaissa vastaava sääntely on jo voimassa. Tämä lisäisi metsä- ja maaomaisuuden aktiivista hoitoa sekä puun ja maatalousmaan saatavuutta markkinoilla ja näin tuloja yhteiskunnalle.

Elintarvikeviennistä on tehtävä kasvun moottori

Elintarvikeviennin kasvattaminen edellyttää pitkäjänteistä yhteistyötä yritysten ja valtion välillä. Vienninedistämispalveluiden ja Ruokaviraston resurssit on turvattava, jotta yritykset voivat investoida, kasvaa ja avata uusia markkinoita kestävästi ja pitkäjänteisesti. Epävarmuus vienninedistämispalvelujen jatkuvuudesta ei saa muodostua kasvun esteeksi, sillä se heikentää yritysten investointihalukkuutta ja hidastaa kasvua.

Kasvu on rakennettava lisäarvotuotteiden, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan, uusien ruoantuotantoteknologioiden sekä kiertotalouden ratkaisujen varaan. Maatalouden uudistumista on vauhditettava hyödyntämällä kasvinjalostusta, uusia geeniteknologioita, digitalisaatiota sekä maaperän vesitaloutta ja eläinten hyvinvointia parantavia ratkaisuja.

Maatalouden tukijärjestelmää on kehitettävä nykyistä tulosperusteisemmaksi, markkinalähtöisemmäksi ja eri tuotantomuodot tasapainoisesti huomioon ottavaksi.

Huoltovarmuutta on vahvistettava vähentämällä riippuvuutta ulkomaisista tuotantopanoksista, lisäämällä ravinteiden kierrätystä sekä parantamalla kotimaista proteiini- ja lannoiteomavaraisuutta. Näin voidaan samanaikaisesti vahvistaa maatalouden kilpailukykyä, vihreää siirtymää, ruokaturvaa ja viennin kestävää kasvua.

SDP haluaa varmistaa eläinsuojelun koordinaatiota toimijoiden välillä eläinten hyvinvoinnin kehittämiseksi tutkimustietoon nojaten. Eläinlääkäripalvelujen kohtuuhintaisuus on turvattava koko maassa, myös lemmikkieläimille.

SDP:n vaihtoehto

- Haluamme perustaa uuden parlamentaarisen työryhmän pohtimaan keinoja maatalouden kannattavuuden parantamiseksi edelleen. Työn suomalaisen maatalouden tulevaisuuden eteen täytyy jatkua.
- Selvitämme ja rajaamme passiivisten maatilojen tukia ja kohdennamme tuet aidosti aktiivisille tiloille, joilla on tuloja ruoan- tai rehuntuotannosta.
- Haluamme ruokaviennistä kasvuohjelman. Edistämme elintarvikevientiä ja sitä kautta huoltovarmuutta sinnikkäästi ja pitkäjänteisesti.
- Edistämme sukupolvenvaihdoksia ja investointeja, jotta suomalaisessa maataloudessa on tekijöitä myös tulevaisuudessa.
- Maatalouden huoltovarmuuden parantamisessa huomio täytyy kiinnittää riippuvuuden vähentämiseen ulkomaisista tuotantopanoksista ja lisätä kotimaisuusastetta lannoitteiden ja rehun tuotannossa.
- Kannustamme lainsäädännössä asetettavalla määräajalla niitä kuolinpesiä, joihin kuuluu metsä- ja maatalousmaata, siirtämään ne ripeästi pois kuolinpesästä tai jakamaan pesä nopeasti. Tällä vahvistetaan teollisuuden puunsaantia ja toimenpide on valtiotaloutta vahvistava.
- Haluamme etsiä keinoja pienituloisten lemmikinomistajien eläinlääkärikulujen kohtuullistamiseksi.
- Haluamme perustaa uudelleen eläinsuojeluvaltuutetun viran ja tehdä siitä pysyvän.

SDP:n vaihtoehto-budjetti 2027

Muutokset suhteessa hallituksen vuoden 2027 talousarvioesitykseen

Luvut ovat miljoonia euroja. Plusmerkki vahvistaa ja miinusmerkki heikentää tasapainoa.

Yhteenveto

Erä	Vaikutus, milj. €
Menosäästöt	+785
Menolisäykset	−785
Menojen nettovaikutus	**0**
Veromuutokset	+984
Muut tulomuutokset	+60
Tulomuutokset yhteensä	**+1044**
Julkisen talouden tasapainovaikutus	**+1044**

Menosäästöt ja muut tulomuutokset

Menosäästöt

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Kotihoidon tuen rajaus alle 24 kk:n ikäisille ja sisarkorotusten poisto	+120
Suorien yritystukien tasaleikkaus	+150
Lääkärinpalkkioiden Kela-korvaukset	+150
Maataloustukien rajaus markkinoille tuottamattomilta tiloilta	+100
Jakamaton varaus: pienentäminen	+50
Siirtomäärärahat: 5 %:n leikkaus (VM:n malli)	+100
Osasairauspäivärahan laajempi käyttö	+60
Lunastuslain korvausperusteet	+5
Valtion avustukset kunnille ja hyvinvointialueille (pl. järjestöt)	+50
Yhteensä	**+785**

Muut tulomuutokset

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Maankäytön muutosmaksu	+60

Menolisäykset

Plusmerkkiset rahoituserät pienentävät menolisäysten yhteissummaa.

Palvelut ja hyvinvointialueiden rahoitus

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Hoitotakuu	-95
Soten asiakasmaksujen kohtuullistaminen	-87,8
Vanhuspalvelujen laadun parantaminen	-51
Lastensuojelu	-1,5
Hyvinvointialueiden lisärahoitus	-80
Sosiaalipalvelut	-46
Työttömyysturvan suojaosat (300 €/kk)	-56
Yleisen asumistuen suojaosa (200 €/kk)	-40
Kuntouttava työtoiminta	-10
Sote-järjestöavustukset	-84
Sote-järjestörahan kohdentaminen hyvinvointialueille	+25
Yhteensä	**-526,3**

Koulutus, kasvatus ja kulttuuri

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin	−10
Taiteen ja kulttuurin perusopetus	−10
Taiteen ja kulttuurin edistämisen avustukset	−5,5
Elokuvan tuotantotuet pohjoismaiselle tasolle	−2
Lainauskorvaus	−1,2
Yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmä	+5,5
Yhteensä	**−23,2**

Liikenne ja ympäristö

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Perusväylänpidon rahoitus	−50
Helmi- ja Metso-ohjelmien jatkot (5 + 5)	−10
Vesiensuojelu	−10
Metsähallituksen luontopalvelut	−5
Erityisryhmien investointiavustus	−15
Pitkäaikaisasunnottomuusohjelman jatko	−2
Asumisneuvonta	−1
Eläinoikeusvaltuutettu	−0,1
Harkinnanvarainen tuki pienituloisten eläinlääkärikuluihin	−0,4
Yhteensä	**−93,5**

Kuntien rahoitus

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Työllisyyspalvelut (kuntien valtionosuuksissa)	−60

Työllisyys, kasvu ja maahanmuutto

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Työttömien terveystarkastukset	−15
Työperäisen hyväksikäytön ehkäisy ja työsuojelun resurssit	−5
EU:n T&K-hankkeiden vastinrahoituksen leikkauksen peruminen	−10
Vastaava vähennys Business Finlandin rahoituksesta	+10
Kotoutumispalvelujen rahoituksen vahvistaminen	−20
Työperäisen maahanmuuton paketti	−5
Yhteensä	**−45**

Turvallisuus ja maanpuolustus

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Syyttäjälaitoksen resurssit, järjestäytyneen rikollisuuden sekä jengi- ja nuorisorikollisuuden torjunta sekä pelastustoimen resurssit	−12
Varusmiesten päivärahojen kaksinkertaistaminen	−55
Maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan rahoitus	−1
Päivärahalisän rahoitus puolustushallinnon sisältä	+55
MPK:n ja järjestöjen lisärahoitus Puolustusvoimien toimintamenoista	+1
Yhteensä	**−12**

Rikollisuuden torjuntaa ja pelastustoimen resursseja koskevalle toimelle ei ole esityksessä erillistä euromäärää.

Arjen kipupisteet

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Arjen kipupisteet	−25

Menolisäysten yhteenveto

Erä	Vaikutus, milj. €
Menolisäykset ennen valiokuntaryhmien rahoituseriä	−881,5
Valiokuntaryhmien menoja pienentävät rahoituserät	+96,5
Menolisäykset rahoituserien jälkeen	−785

Veromuutokset

Ansiotuloverotus

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Solidaarisuusvero: 2 prosenttiyksikön lisävero 90 000 € ylittävältä osalta	+147
Pieni- ja keskituloisten ansiotuloveron kevennys (alle 90 000 €/v)	−100
Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennys (henkilöverotus)	−171
Korotettu työtulovähennys nuorille, pitkäaikaistyöttömille ja yli 65-vuotiaille	−101
Matkakuluvähennys: omavastuu 750 €, enimmäismäärä 8 400 €	−45
Kotitalousvähennys: 60 % hoito- ja hoivatyöstä	−63
Aikuiskoulutustuen ja työssäoloehdon lyhennyksen maksukorotuksen kompensaatio	−100
Ensiasunnon asuntolainan määräaikainen korkovähennys	−15
Lahjoitusten vähennys ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöille	−3
Yhteensä	**−451**

Omistamisen ja varallisuuden verotus

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Listaamattomien yhtiöiden osinkoverotus (VM:n malli)	+304
Verovapaiden yhteisöjen 5 %:n lähdevero	+90
Metsälahjavähennyksen poisto	+31
Metsävähennyksen korotuksen poisto	+23
Metsätiloja koskevien kuolinpesien nopeampi purku	+16
Yhteensä	**+464**

Yritysverotus

Toimenpide	Vaikutus, milj. €
Yhteisöveron säilyttäminen 20 prosentissa	+841
Yrittäjävähennyksen korotuksen peruminen	+13
Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennys (yhteisöverotus)	−20
TKI-vähennyksen laajennus innovaatiotoimintaan	−50
Pienyrittäjien ALV-rajan korotus 30 000 euroon	−30
Mikroyrittäjän rekrytointituki: 25 %:n verohyvitys palkkakuluista	−13
Yhteensä	**+741**

Kulutus- ja energiaverot

Toimenpide	**Vaikutus, milj. €**
Alkoholin etämyynnin rekisteröintivelvollisuus	+200
Turpeen alemman verokannan poisto	+30
Yhteensä	**+230**

Korjausliike

SDP:n muutosehdotukset valtion talousarvioon 2027